

Apróhirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. **Allást keresőknel** szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetéseket felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetéseket csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

LOWINGER SAMUEL, Kaba, házasságközvetítő. Minden információt kibír. Válaszbélyegyet kér.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétébben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövede, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

HITOKTATÓI (melamed-) állást keres az összes héber tárgyak és német nyelv oktatásában, valamint a hitközségi ügykezelésben rendkívül nagy gyakorlattal bíró, elsőrendű működési bizonyítványokkal rendelkező, nőtlen vállalkozó, jegyző, ki jó baltefiló is. Szíves ajánlatok „Tóra és Derecherecz” jelígre a Zsidó Ujság kiadóhivatalába kéretnek.

GYEREKEK chümis-rasi stb. tanítását elvállalom. „Tojv” jelige.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38. I. em. Párizsi Áruházal szemben. 25 éves működés.

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepők, pattanások, összes szépségábrák kezelése. — **Szemölcsirtás.** Arcpótlás, bérletrendszer. — **Miracle** hajeltávolító szer szétküldése utasítással. Minden eddig felülmúló Digtalan tanácsadás. (Prospektus)

ÉRETTSÉGIZETT úrileány német és francia órákat olcsón elvállal. Cím a kiadóhivatalban.

MISKOLCON a volt Blumberger-féle helyiségben Engl streng orth. kóser étkezdéje újra megnyitott.

SZIGORUAN VALLÁSOS orth. házban, nyugdíjazott tanítónál, Pozsonyban, két diákot vagy *jeszóde tajró* — *jesivó ketano* növendéket teljes ellátásra felvesznek. A fiúk ugyanott magyar-német-héber-szlovák oktatásban is részesülhetnek. Érdeklődők „Uj épület minden komforttal” jelígre a lap kiadóhivatalába forduljanak.

KERESEK 3 gyermekemhez vallásos, intelligens, házias, német kisaszszonyt. Bernfeld, Debecen, Simonyi út 14.

JELESEN érettségizett úrileány, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanulók korrepetálását vagy magántanítását elvállalja. Cím a kiadóban.

SZÉP uccai butorozott szoba azonnal kiadó, esetleg kosztal is. Cím: Hajós ucca 26, II. 13.

נייע ישיבה אין נייפעסט!
Alulírott vezetőség köztudomásra hozza, hogy az újpesti orth. hitközség újonnan megválasztott és állását elfoglalt alrabbi, a nagy talmudtudásáról, előadóképeségéről és *חיבור* -jéről híres *R. Avrohom Leichtag* rabbi úr a jövő szemesztertől kezdve Újpesten *jesivát* vezet. — Előadva lesz: *siür, neben-siür, Jajre deó, Mogén Avrohom* stb. Bővebb felvilágosítással szolgál: *Jesivavezetőség, Újpest, Virág-utca és Király-utca sarok.*

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

Vásárhelyi Károly szobafestő és mázoló

a legmodernebb festéstől a legolcsóbb festésig olcsó és jutányos áron vállal.
Cím:
Rákoshegy, Szilágyi u. 6.

Jesivát kezdők részére szándékszom aköv. szemeszterben nyitni. Szülők, kik gyermekeiket eredménnyel taníttatni óhajtják, forduljanak bizalommal hozzám, aki *ה"א* saját magam fogok a gyermekekkel tanulni.

Goldberger Lipót rabbi
Szikszó.

Kundmachung

Wirkungsvolle *דרשות* in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo**, **Chasene** *חיי חיים*, Gast- u. Antrittsreden verfertigte von Fall zu Fall zu mässigen Preisen, unter Discretion. Honorar von 5 P *aufwärts*, 50 H. Porto recomandirt im voraus erbeten. — Mein *מנחת ישראל* auf *Perek*. Preis 1.20
Rabbiner Israel Braun
Budapest, Szövefesség-ucca 43.
Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A *dróse*-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

Egyedüli szombattartó szállítmányozási, vámkezelési, butorszállítási és autófuvarozási vállalat

Schwarcz és Salgó

cégtulajdonos: **Salgó Jakab**
Budapest, VII. Wesselényi-utca 18.
Telefon: **József 423-42.**

Ünnepi szám

Budapest, 1930 október 6.
5691 Tisri 14.

60 fillér

VI. évfolyam 40-41. sz.

אללגעטיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Czekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

חג הסוכות זמן שמחתנו

Irta: óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orth. hitközség elnöke

„A hetedik hónap tizenötödik napján, amidőn begyűjtitek a föld gabona termését, ünnepeljétek az Örökkévaló ünnepét... örök törvényül nemzedékeiteknek ünnepeljétek azt; hadd tudják meg utódaitok, hogy sátrakban lakóztattam Izráel fiait, midőn kineztem őket Egyiptom országából.”

Ezekkel a szavakkal rendeli el a Tóra a most bekövetkező szükajsz ünnepét. Egy szentföldi földművelési aktushoz, a gabonabetakarítás-hoz fűzi az ünnepet, de mindjárt arra az időre is tekint, amidőn Izráel nem a Szentföldön fog lakni, amikor nem a saját földjeit s mezőit fogja művelni, amikor az aratás s a betakarítás munkálatait nem a szent előírás fogja szabályozni, s ezért kiemeli a szükóban való lakás törvényének örök érvényét a jövőendő nemzedékek számára, akik előtt a sátrak ünnepé ne csak a multnak halovány emlékévé váljon, hanem legyen oly parancsolat, mint a Tóra többi parancsolata a szoltáros szerint („miczvász Hasém bőr, meirasz énojim”) tiszta és a szemeket megvilágító; „tiszta” a jelenre vonatkozólag s „a szemeket megoilágító”, amikor a jövőért való munkáról van szó.

„Chag Hasém” az Örökkévaló ünnepé elnevezéssel illeti a Tóra a sátrak ünnepét. Ezt a két szót bölcseinknek szerető, a Szentírást egész a legkisebb betűig kikutató s megszámlálól gondoskodása a „Maszajró” tanuskodása szerint négyszer találta meg a Tenachban. Amikor őscink az egyiptomi rabságban nehéz robot alatt sinylődnek s megjelenik Majse Rabénü a megoáltás reményével, a szenvedésektől elgyötört lelkek az zsarnoktól kíméletet kérnek azzal: „az Örökkévaló ünnepé közelg számunkra” („ki chag Hasém lónü”).

Másodszor a szükajsz ünnep elrendelésénél használja a Tóra az „Örökkévaló ünnepé” (chag Hasém) jelzőt.

A harmadszori „chag Hasém” kifejezés Izráel történetének egyik legviharosabb korszakára mutat, „amikor nem volt király s mindenki azt tette, ami jónak látszott szemében”. Ebben az anarchiában, amely a bírák korszakának végén (Sajftim 21) bekövetkezett, egymást marcangolták a törzsek és egy belháború következtében Benjámin törzse majdnem megszűnt. Amikor felülkerekedett a megértés, a józanság, a méltányosság, akkor Izráel vezetői a kipusztított törzset Silajba, a szentély helyére hívták azzal: „hiné chag Hasém be-Silaj — ime az Örökkévaló ünnepé Silajban lesz”. S amikor a királyok alatt a nép elfelejtkezett szent hibátásáról, elmerült a bálványimádásban, elvetette az erkölcs törvényeit, mellőzte a Tóra rendelkezéseit, Hajséa próféta azzal akarta lelkiismeretüket felrázni s felelősségüket felébreszteni, hogy fájdalommal, merészen, de egyszerűsmind a bűnöst felemelni akaró szeretettel mondta nekik: „Má táaszü lejajm majé ülejajm chag Hasém — mit teszte majd a nagy számonkérés napján, az Örökkévaló ünnepének napján”.

A „Maszajró” e négy kifejezése tartalmazza a szükajsz ünnep sok tanulságának összefoglalását s megmagyarázza nekünk az ünnep eszméjének időszerűségét, a mai viszonyaink mellett. Lényegében a „Maszajró” pószükjaiból ugyanaz a tanítás árad felénk, mint a Midrás ama kijelentéséből, amely a szükajsz Avrohom ősapánk szeretetmunkájával kapcsolja össze. Az ősapa az emberalakban hozzáérkező angyalokat szeretettel fogadja, szívélyesen felkéri őket: „vehisoánü táchász hoecz — pihenjétek meg a fa alatt”. Intelmül hangzott — mondja a Mid-

rás — az égi szózat: „Azért, mert ezt megtetted, viszonzni fogom ezt a miczvoót gyermekeidnél a pusztában, ahol felhősáort borítok rájuk, a lakott helyen, amikor sátrakat építhetnek az ünnepén, s a jövőendő világban, amelyre vonatkozólag a próféta mondja: „oltalmazó sátor lesz az Örökkévaló I-ten kegyelmé”. (Berésisz rábbó, Vajjé: „Bizechusz seomartó vehisoánü táchász hoecz, chájechó, ani pajréá leonechó bamidbor, bejisüo vegam leajlom habó...”) Mert a szükóban való lakással I-ten oltalma alá helyezük magunkat. A „pusztában”, a szenvedések idején jelképezi nekünk a reményt, a bizalmat, a várakozást I-ten segedelmére. Ezt találják tudósaink jelképezve abban az előírásban, hogy a szükó tetőzetének nyílásából látni lehessen az eget. A „lakott országban”, a Szentföldön a szükó egy nehéz munkával töltött év áldott eredményét mutatta, betetőzte a fáradozás sikere felett érzett örömet. De egyszerűsmind szerénységre intett. Be akarta írni minden zsidóember tudatába: „ne mondd, saját erőm s kezem hatalma szerezte nekem ezt a vagyonot... emlékezzél az Örökkévalóra, mert ő ad neked erőt”. Beakarta nézni minden tevékeny ember szívébe, hogy szóljon, mint egykor Dávid király szólt: „ki mimchó hákajl ümijodchó noszánü loch — tóled van minden s amit kezdtől nyertünk, azt adjuk neked”. Békére, békés együttműködésre, szeretetteljes tevékenységre tanított a szükó s betetőzte a hit reményével, avval a hittel, hogy a jövőendő világban az Örökkévaló I-ten ítélt a mennyi trónusáról. Így fogták fel Avrohom gyermekei mindig a szükót és a Maszajró értelmében Miczrajimban, szenvedések idején reményt jelentett nekik, a Szentföldön munkát s áldásos eredményt, Silajban a béke,

az egymást támogató együttműködés tanát jellemezte s a próféták ajkain a vallásos hit szimbólumává magasztosult.

S ha a mai szomorú időket nézzük és az események pulzusán tartjuk kezünket, nem-e ugyanazt halljuk: szükség van reményre, munkára, békére, hitre. S vajjon nem igaz-e a Midrás ama megállapítása, hogy a szükajszbeli áldozatok (sivim pörim) az egész emberiségért hozatnak? Ha boldog szükajszért fohászunk, akkor egyszermind azért könyörgünk, hogy jusson remény, munka, béke, hit az egész világnak, mert különben nem fog meggyógyulni. Mélységes áhitattal ismétljük tehát: „ki jiczpenéni beszükaj bejajm roó — rejts el bennünket bajoknak idején a te sátradba”, jusson nekünk az ünnep áldásos hatásából s legyen közösségünk összes tagjaira „zeman szimchoszénü” a tartós, az igazi öröm ideje az Örökkévaló ünnepe.

özv. Schlanger Bertalané
a legrégebbi és legmegbízhatóbb
**orth. kóser sajt, vaj, ce-
res, kókuszszir, fűszer-
és csemege-üzlet**

Budapest, Laudon-u. 7.

Telefon: Aut. 126-72.

Elsőrendű akácmez legolcsóbb áron.

ארטד. כשר
VÉNUS
ételzsir

Snyders győri orth. főrabbi ur
hechserével ellátva és

Vénus ételolaj

kiváló minőségben minden fűszer
csemege- és ételmiszer-üzletben
kapható. Gyártja:

OLAJMŰVEK RT.
Kohn Adolf és Társa
Győr — Budapest

VII., Erzsébet-körut 6.
TELEFON JÓZSEF 338-11.

Reich Koppel י"י székfoglalójának negyvenedik évfordulójára

— Részlet a megboldogult főrabbi 5650. Elül 18-án, **Ki szóvaj** hetében, az Orczy-templomban tartott beköszöntő beszédéből —

Közli: **Löffler Henrik**, a budapesti orth. hitközség főtitkára

„Haskifó mimeajn kodsecho... — tekints alá a Te szentségednek lakóhelyéből, a mennyekből.” Ez az ima legyen első megnyilatkozásom ezen a szent helyen. Fohászokodok a Mindenhatóhoz irgalomért; ajándékozzon meg megértéssel és belátással, hogy ezt a tiszteletreméltó hitközséget minden jóra irányíthassam és hogy a Tóra és i-tenfélelem tekintetében mintául szolgálhasson a többieknek.

Mint megdicsőült Rabbi Chájim Szajfer, a hitközségnek az egész országban nagy hírnevet szerzett nagy mester utódjaként állok e szószéken. Oly hitközségből jöttem, ahol tisztelet veti körül, otthagytam egy virágzó jesivát, amelynek növendékei követtek tanításomat. Helyesen cselekedtem-e, hogy új viszonyok közé helyezkedtem? Amikor ezen-tépelődöm, útbaigazít a szent zoltáros szava: Hirdettem az igazságot nagy gyülekezetben, ajkaimat nem zárom le, Örökkévaló I-ten, Te tudod.” (Biszarti czedek bekohol rov, híné szefoszaj laj echló, Hasém elajkim ató jodótó. Tehilim 40.) Multam, jövöm, megigazolásom benne van e szavakban. Multam? „Biszarti czedek bekohol rov!” „Hirdettem az igazságot nagy gyülekezetben!” Nem hallgattam el soha az igazságot, hirdetem a szent eszmét, mert úgy éreztem, — mint a próféta mondja — mintha égő tűz volna zárva a csontjaimban (keés óczür beiczmajszáj) s nem bírtam magamba fojtani. A jövőre vonatkozólag is azt akarom tenni: ajkaimat nem tartom vissza („híné szefoszaj laj echló”), hirdetni fogom tovább is I-ten törvényeit és akaratát. És hogy ezt nem tetszelségből, szónoki képesség csillogtatása céljából tettem s tenni fogom, erre — „Hasém elajkim, ató jodótó” — tanuul hívom a szívek és lelkek vizsgálóját, az örökkévaló I-ten.

A mai napon szorosabb kapcsolatba lépek a hitközség élén álló előkelő férfiakkal. Minden közösség üdve a vezetők rátermettségétől függ. Egyfelől Alcharizi azt mondja: ha I-ten valamelyi hitközségre nehezít, megbünteti őket a legméltatlanabb s legalkalmatlanabb vezetőikkel, másfelől a szent dalnok azt

hirdeti: ha a Mindenható kedvet talál népében („rajze Hasém be-ámaj”), az alázatosokat, a tiszta jelleműeket ekesíti föl a vezérség segítését hozó méltóságával („jefoér anóvim bijesüó!”). Tudom, hogy a hitközség vezetői felelősségük tudatában mellettem állnak majd a szent cél érdekében.

A mostani komoly, reám nézve oly megindító mozzanatokban gazdag pillanat nem alkalmas működésem irányelveinek részletes fejtegetésére, ezért ez alkalommal röviden Jechezkel próféta 34. fejezetének szavait óhajtom jövendő utam szövétnekéül kijelölni. A próféta azon szavait, amelyben Izráel pásztoraiknak, vezetőinek szolgál útmutatónak:

„Ani ere czajni vaani arbiczém neüm Hasém elajkim — én magam legeltetem a nyájamat és én pihentetem őket, mondja az Örökkévaló.” „Esz hoajvedesz avakés, veesz hanidachasz ósiv, velanisberesz echevajs, veesz háchajló achazék, veesz hasménó veesz hachazokó asmid, erenó vemispot — az elvesztettet megkeresem, az eltévedtet visszaviszem, a sebesültet kötözgetem, a betegeset erősítem, az elhújasodottat elpusztítom; igazság szerint legeltetem őket.”

... A legszebb jelző, amire rabbi igény tarthat a רועה „pásztor” szóban foglaltatik. Legyen hű pásztor, őrizze gondossággal és hűséggel azt a nyáját, amely az Örökkévaló rábizott. Ez a hivatásom súlyos és felelősségteljes feladatot foglal magában s amelynek csak akkor tehetek eleget, ha követem a próféta által kijelölt irányt: Az eltévedtet szelidséggel visszavezetem, a gyengét támogatom és bátorítom, hogy az Örökkévaló akaratát teljesítse; de a makacs és fertőzött, elhújasodott bárányt, mely egyáltalán nem képes a visszatérésre, hanem inkább a többieket is megmételjezi — eltávolítom.

Ez az én feladatom, amelynek megoldásához kérem I-ten áldását és az egész hitközség támogatását.

Elegáns és takarékos
úriasszony csakis **Spitz Hermán**
divatkülönlegességek áruházában
eszközli bevásárlásait.

Az ujesztendő שמיטה-év

Mivel az új esztendő 5691 évszáma osztható 7-tel, a beköszöntött év semitó-év. A semitó, vagyis a csombatév tartama alatt a Tóra rendelkezése szerint tilos a mező, a szőlő megmunkálása és egyéb földművelési munka. A Tóra eme törvénye — amely kiakarta domborítani azt az eszmét: „enyém, mondja az Úr, az egész föld; idegenek és zsellérek vagytok ti csupán nálam” — csak a palesztinai rögre vonatkozik. Hosszú évszázadokon, amíg a Szentföldön zsidó földművesek nem voltak, a semitó csak elméleti jellegű volt. A múlt század 80-as éveiben, amikor megindult a palesztinai zsidó kolonizáció, az eddig elméletinek hitt törvény élő valósággá lett. Természetesen nagy megpróbáltatást jelent egy földművelő rétegnek a földnek egy évig tartó parlagonahagyása.

(Ezért a híres kovnói gaon, R. Elchónon Spektor megakartta engedni a földnek bérbeadását két-évi időtartamra.) Az igazi orthodox palesztinai lakosság természetesen hűségesen megtartja a semitó törvényeit. Épen ezért a jelenlegi orthodox askenázi rabbi-ság Jeruzsálemben Elül havában felhívást bocsátott ki a lakossághoz, figyelmeztetvén arra, hogy mily fontos a semitó megtartása a Szentföldön, hisz a Tóra szerint a számitetés azért következett be, a Szentföld azért marad oly soká parlagon, mert saját jószántukból nem akarták földjeiket semitó-években ugaron hagyni. Vigyázni kell tehát az új évben, kinél vesznek zöltséget, gyümölcsöt. A mezőn végzendő munkák közül egynémelyik meg van engedve, ebben az ügyben meg kell kérdezni a rabbi-ságot. Az

egész felhívás kiindul egy szép midrásból:

Meg van írva: „Borchü Hasém malóchov gibajré kajach ajszé devóraj — dicsőítsétek I-tenet az angyalait, az erőben hatalmasak, akik teljesítik szavait”. Kire vonatkozik ez? Kik ezek a hősök? — kérdi a midrás. Erre mondta Rabbi Jehüdó: ez vonatkozik azokra, akik a semitó-évet betartják. Mert ezek látják földjüket üresnek, szőlőjüket megműveletlennek s mégis adót fizetnek — vannak-e nagyobb hősök nála? A midrás értelmében buzdítja az askenázi rabbi-ság a palesztinai zsidóságot, hogy igyekezzenek a semitó törvényt a legpontosabban megtartani, még áldozatok árán is, amelynek érdekében azután bekövetkezik majd a geüló selémó és a Mosiach eljövetele.

— Tállszok s egyéb kezgyszerek elsőrendű és olcsó tisztítója:
„FAVORIT”.

**A Tóra örömnepén, a Tóra-olvasáshoz szólításnál,
emlékezzék meg mindenki
a 2500 Tóra-tanuló nyomoráról!**

Küldemények címe: Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr (Postacsekk sz. 40.530.)

Élijohú próféta...

Rabbi Josüá Ben Lévi, sok napon át böjtölt és könyörgött I-tenhez, hogy látassa vele Élijohú prófétát. Erre megjelent neki Élijohú és megkérdezte, hogy mit óhajt tőle. Felelt neki: szeretnék veled vándorolni és működésed a földön közelről megnézni. Élijohú mondá: nem fogod sokszor megérteni, mit teszek és ezért bizonyára unszolni fogsz, hogy tettemnek okait előttem feltárjam. R. Josüá válaszolt: nem foglak kérdezni, én csak nézni akarom tetteidet. Így is egyeztek meg.

Élijohú és R. Josüá útnak indultak. Eljutottak egy szegény ember házába, akinek egyetlen vagyona egy tehén volt. Mikor a szegény ember meglátta az idegeneket, üdvözölte őket és nagyon örült jöttüknek. Majd megvendégelte őket és soká fenmaradtak. Másnap reggel távozásuk előtt Élijohú imát mondott, minekutána a vendéglátó gazda egyetlen tehene kimúlt. Ezt látva R. Josüá, eltelt csodálkozással és gondolta magában: Ez legyen a szegény

ember jutalma, amiért olyan szívesen fogadott bennünket? És szólt R. Josüá: Uram, miért ölted meg a szegény ember tehenét. Ez felelt: emlékezzél megegyezésünkre, hogy nem fogsz kérdezni semmit, különben itt hagylak.

Egész napon úton voltak és este felé betértek egy gazdag ember házába, aki nem törődött velük, hagyta őket étel és ital nélkül. A gazdag ember házában volt egy fal, ami dülledő félben volt és a gazda épen azzal volt elfoglalva, hogy azt megjavítsa. Másnap reggel a mester imádkozott és a fal önmagától helyre állott. Amikor ezt R. Josüá látta, még nagyobb szomorúság hatalmasodott el lelkén, de nem szólt semmit sem.

Igy vándoroltak együtt. Amikor beesteledett, elértek egy nagy imaházba. A padok aranyból voltak és az egyik benszültött meglátva őket, kérdezte: ki fog enni adni ennek „a két koldusnak”? Egy másik így felelt: elég lesz számukra, ha kenyeret és vizet kapnak. Ott maradtak az imaházban reggelig. Amikor útnak

indultak, Élijohú azt mondta a város lakóinak: I-ten engedje, hogy mindnyájan vezetői lehessetek. R. Josüá szomorúsága fokozódott, de nem szólt semmit sem.

Naplenyugtakor elértek egy másik városba. Itt nagyon szívesen fogadták őket. Megvendégelték és szállással látták el őket és másnap reggel Élijohú imádkozott értük s azt mondta nekik: I-ten ne engedjen közületek csak egyet vezetőszerepre.

Mikor R. Josüá ezt meghallotta, már nem bírt hallgatni és szólt: most azonban tárd fel nekem a te eljárásodat. Élijohú válaszolt: De akkor el is kell válnunk.

Tudd meg tehát a következőt:

Ugy volt elrendelve, hogy a szegény embert, akinek házában megrottottam a tehenet, szerencsétlenség éri, mégpedig az, hogy felesége meghal. Azért könyörgtem I-tenhez, hogy egyik bajjal megválthassam a másikat, a nagyobbbat, mert a szegény ember felesége igen derék asszony.

A gazdag embernél pedig az volt, hogy ha a fal leszakadt volna, talált

A paksi főrabbi זצ"ל elhunyt

פטירת הרב הגאון הצדיק מהר"ר שמעון סופר ראב"ד פאקש ז"ל

Mély megdöbbenést fog ország-szerete kiváltani az a nagy veszteség, amely hirtelenül rásújtott a paksi orthodox hitközségre, amely most valójában átérzi a szavak súlyát, amellyel egy talmudi gyászoló szónok kezdte meg sirámát: „Szimchó leszüő nehepcho... — az öröm bánattá alakult, örvendezés és fájdalom egybekapcsolódtak”. (Majéd Kóton 28.) Még Rajshasonó első napján ott állt az emelvényen tiszteletreméltóan, telve áhitattal, szent érzéssel, a nap fenségétől átitatott lélekkel és az I-ten közelségét érző reszketéssel megharsogatta a sajjort s hozzásegítette híveit, hogy valóban a maga teljességében tegyenek eleget a sajjorfúvás szent miczvójának — és ime nincs többé a földi lények sorában az ő szeretett pástoruk: *Rabbi Simajn Szajfer*.

Ki hitte volna az ájtatos közönségben, hogy utóljára látja a főrabbit, amikor a sajjorfúvása után reszkető lélekkel rebegte el az *Uneszane Tajkef* imában: „végét megszabad minden teremtménynek, megírod ítéletük eldöntését; rajshasonókor iratlik, jajmkipürkor pecsételtetik, ki fog élni, ki fog meghalni, ki érkezett élte végére;... az

volna ott elásott kincset és mert rossz volt, megakadályoztam ezt és különben az én falam is, amit felépítettem, nemsokára össze fog dőlni.

Az pedig, hogy a rosszlelkű emberek kivántam, hogy mindegyik vezér legyen, a legnagyobb átok, mert ahol mindenki vezér akar lenni, mindig van viszály.

A barátságos város lakóinak pedig azért kívántam, hogy ne legyen közülük csak egy vezető, mert akkor városuk rendben lesz.

Ezek után szólott Élijóhü R. Jósúához: most már el kell válnod tőlem, de tanuld meg, hogy mit láttál tőlem:

Ha látsz i-tentelent, kire mosolyog a szerencse, ne légy kétségbeesve, mert a szerencse is csak szerencsétlenséget hoz neki. Ha viszont egy jó embert látsz, aki kinlódik, ne juss indulatba és ne vond kétségbe I-ten igazságosságát, mert az ő ítélete igaz, szemei öröknek az ember tettei felett és ki mondhatja neki, hogy mit teszel?

Ezek után Élijóhü Hanóvi békeüdvözlettel ott hagyta Rabbi Jósúát.

ember — alapja a por, vége a por, hasonlít összetört cseréphez, száradó fűhöz, hervadó virághoz, tűnő álomhoz, elröppenő felhőhöz.” Ki hitte volna ott Pakson, hogy szentéletű főrabbijuk halála körülményeivel is tanítani fogja őket, tanítani az *Uneszane Tajkef* végakkordjára, amelynek értelmében a mulandóság ellen csak egy szer van: megtérés, ima szeretetmunka (*tesüvó, tefiló, cedoko*).

Rabbi Simajn Szajfer összesen 64 évet élt. Atyja a „Jajkiüt Eliezer”-nek világhírű szerzője, Kiskunhalas, majd Paks főrabbijaként működött. Rabbi Simajn tanulmányait *Rabbi Amrom Blum*-nál, a *Méo Seórim* hírneves szerzőjénél, aki akkor még Huszton volt rabbi; majd Pozsonyban a *Sévet Szajfernél* folytatta. Miután nőül vette R. Majse Szajfer, a hírneves tiszafüredi gaon leányát, Szendrőn választotta meg főrabbinak. Itt hírnevet szerzett magának, kitűnően s lelkiismeretesen vezetett jesivájából, melyből sok jeles bentajro került ki. 1916 óta Pakson működött bátyja *Rabbi Jozsef Léb* utódjaként. Mivelhogy a viszonyok nem voltak jesivaalapításra kedvezők, egész Tóraszeretétét a Talmudtóra felvirágoztatására koncentrált.

A hazai rabbikar egyik kiválóságaként ismerték már akkor is. Országszerete tudták róla, hogy teljesen ráalkalmazható a talmud ama kijelentése, amely a Szentföld egy tanítását foglalja magában: „Ki az örök életnek részese? a szerény, az alacsony járású, az, aki állandóan tanulja a Tórást s nem kíván azért külön elismerést. A bölcsök e jellemzésnél Rabbi Uló bar Abó-ra néztek, mert találó volt reá.” (Szanhedrin 88.) Ép annyira megfelelt R. Simajnnak a követelményeknek, annál is inkább, mert valóban *Bar-Abo*, azaz apjának, a nagy Jajkiüt Eliezernek méltó fia volt minden ízében. Csodákat beszélnek jámborságáról, szent életmódjáról.

Rajshasonó első napján végezte a sajjorfúvást, előtte nagy moralizáló beszédet mondott s úgylátszik, hogy a megerőltetés következtében felújult régi sérvbaja. Az orvos *életveszélyesnek* (*piküach nefes*) nyilvánította a dolgot s kénytelenek voltak másnap autón felhozni Budapestre, a Szeretetházba, ahol nyomban megoperálták. Az operáció eleinte kedvezőnek látszott. Dr. Kövesi Géza egészségügyi főtaná-

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen)

és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hölgyfodrász Budapest

VI. Andrásy-ut 19 Telefon Aut. 199-10

Ne házasodjon ha a lakodalmat nem HOFFMANNÁL rendezik.

Az ország legelegánsabb orth. כשר étterme Budapest, Révay-u. 4/b. Tel. Aut. 230-42.

Szüdek, bankettek ugyancsak a legizlésebben, igazán olcsón.

Nagy ágyterítő és függönyvásár

Függönygrenadin, 150 cm széles . . . P 2.20

Függöny Matras kelme, 130 cm széles P 2.40

Dupla ágyterítő P 17.—

LÖWY ARTHUR fonal- és kézimunkaüzletei, Budapest, VII. Király-u. 15, V. Lipót-krt. 25

csos, a Szeretetház igazgató-főorvososa és dr. Viggázó Gyula sebész főorvos éjjel-nappal a beteg mellett voltak. A paksi hitközségből is mindenki feljött, aki csak tehetett, a főrabbi hogyléte felől érdeklődni. Az orvosi tudomány nem tudott segíteni. Szíve elgyöngült s Tisri 8-án elszállt a nemes lélek porhüvelyéből.

A „taharó” Pesten

Paksra való elszállítatása előtt, kedd este fél nyolc óraker volt a *taharo*, amelyet a budapesti orth. chevra végzett. A szertartáson a hitközség számos tagja, akik előzőleg mikvó-ban voltak, jelent meg, óbuidai Freudiger Ábrahám vezetésével.

Sussmann rabbi heszpedje

A szertartás végeztével az elhunyt rokona és egykori jesivatársa, főt. Sussmann Viktor pesti rabbi mélyreható s megragadó heszpedet tartott. Többek között azt mondotta:

— Rabbi Simajn nincs többé. Gyászol a Tajró s mélyen gyászol hitközsége, amely őt 14 évvel ezelőtt az akkor elhunyt jeles fivére, Rabbi Jozsef Léb utódjává választotta s amely most a szentírás szavait oly megrendítően érzi megvalósulva: „Jajszéf énenü ve-Simajn énenü — Jajszéf nincsen, Simajn sincsen”.

— A megdicsőült egész lelkivilága telítve volt szentséggel s tisztasággal s különösen a szent napok, a nagy ünnepek mennyei hangulata járta át egész valóját. E napokban megtelt a szíve nagynevű apjára való megemlékezéssel, mert *Jahrzeitja* Erev Jajmkipürre esett. Az ő fényalakja lebegett lelki szemei előtt; ez a belső kapcsolat kihangzott az ő rendkívül nagy, jámbor hévvel s i-tenes buzgalommal elmondott dró-sóiban. S most, *Jahrzeitja* napján, egyesül lelke az atyjáéval a sechina szárnyai alatt.

— Kinek nem jutna eszébe a gemoró következő elbeszélése:

תנו רבנן, אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם, בשנה זו הוא מת, אמרו לו מניין אתה יודע, אמר להם, בכל יום הכפורים הי נודמן לי וקן אחד, לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי ויצא עמי, והיום נודמן לי וקן אחד, לבוש שחורים והרגל אלה שבעה ימים ומת (יומא ל"ט).

Simajn Hacxadik előre megmondta az év elején, hogy meg fog halni a folyó esztendőben. Arra a kérdésre, miből gondolja azt, azt felelte: „minden Jajmkipürkor megjelent előttem egy fehérbe öltözött, fehérbe burkolt aggastyán, ő ment velem, amikor a legszentebb napon a szentek szentélyébe indultam s ő kísért ki is. De ebben az évben az aggas-

tyán feketébe öltözött, feketébe burkolva jelent meg; bekísért a szentélybe, de nem jött ki velem. — Unnep után beteg lett Simajn Hacxadik s hét napra rá elhunyt.

— A mi Simajn Hacxadikunknál, Rabbi Simajn Szajfernél is így volt. A mennybéli fényben tündöklő Apja irányította a nagy ünnepeken való ténykedését. De ebben az évben bement vele a fényalakja Rajshasonó első napján s elsötétült a fény; nem kísért ki a szentélyből s Rabbi Simajn megbetegedett s hét napra reá megrendülten kísérik holttestét a hitközségbe, amely Jajmkipürkor nem láthatja ott a nagy cadikot, aki áldást könyörgött le számukra.

A temetés Pakson

óriási részvét mellett folyt le Erev Jajmkipür délelőtt. Az egész község zokogva kísért utolsó útjára az orthodoxia nagy halottját. Heszpedet mondtak: az elhunyt bátyja Szoffer Mór (Csorna), unokaöccse Szoffer főrabbi (Tét); veje Altmann főrabbi (Szendrő), továbbá Pressburger főrabbi (Bonyhád), Goitein főrabbi (Högyész), Kerpel rabbi (Paks). — זכר צדיק ברכה

Templomavatás Komdöiban

Fényes keretben folyt le a múlt hónap 21-én a komádi-i hitközség újonnan épült templomának felavatása. Reggel 7 óraker Fuchs Lipót járási főrabbi a hallgatóságot könnyekre indító beszédben búcsúzott a régi templomtól, majd a széfer tórákat chiúpó alatt az új templomba vitték, ahol délután 2 óraker kezdődött az ünnepély. A debreceni templomi kar éneke után Weisz Gyula szentegyleti elnök tartalmas beszédben ismertette a templomépítés lefolyását. Utána Bleyer Sándor hitközségi elnök szívélyesen üdvözölte a hatóságokat és az egész város közönségét, amely felekezeti különbség nélkül jelent meg. Gyönyörűen felépített, magasszárnyalású beszédben méltatta a nap jelentőségét Fuchs Lipót főrabbi. Az ünneplő közönség ezután bevonult a virágokkal díszített pompás templomba s az énekkar zsolttára után a főrabbi héber imát mondott. A templom felépítése Bleyer Sándor és Weisz Gyula áldozatkészségének, buzgóságának s szervező agilitásának köszönhető.

A naptárreform ellen

A Somré Sabosz berlini világkongresszusának egyik legfontosabb tárgya volt a Népszövetség elé terjesztendő naptárreform kérdése. E tervezet tudvalevőleg az évet 13 hu-

MEGBIZHATÓ

orth. ארמון-כשר

SZAPPANT AKAR ?

követelje mindenütt az

ALBUS

kóser kókusz és színszappanokat.

Gyártják a budapesti orthodox rabbinátus felügyelete alatt

ALBUS szappangyárak
Schützer Jakab és Fla

szolnyolnapos hónapra osztja és az így előállott 364 napon túl megmaradt egy blankónapot, mint semlegest iktatja be, minek katasztrófális következménye alabilis szombati nap lenne, ami természetesen a szombat évezredes stabilitásának végzetes megingatását jelentené. A világkongresszus elnöksége ez ügyben tisztelettelg Brünig birodalmi kancellárnál, aki a naptárreform elleni beadvány ügyében a birodalmi kormány hathatós támogatását helyezte kilátásba. A Somré Sabosz Világszövetség központi vezetősége megküldötte a beadvány másolatát Korein Dezsőnek, az OSzOSz elnökének azon megkeresés kapcsán, hogy igyekezzék a magyar zsidóság vezetőinek együttes eljárását oly irányban biztosítani, hogy azok a magyar kormányt is a némethez hasonló támogatásra felkérjék.

Igazi meczie

ebben a rossz világban!

Uáltozatos vacsoramenu

fröccsel és kenyérrrel együtt

P 1.10 és 1.90

HOFFMANN

orth. kóser ÉTTERMÉBEN Révay-u. 4/b.

— Megbízható szórmeáru cég: Belvárosi Szűcsáruház, IV. kerület, Hammermayer Károly ucca 4. —

Orthodox olvasmányokat az ifjuságnak!

A pesti új orth. mikvó és a „repedezett ciszternák“

A bűnbánás szombatján az orth. Saszcheva templomában (Orczy-templom) Steif Jonátán rabbi fulmináns beszédet mondott, a *tesivó*, a bűnbánás fontosságáról. Nagy figyelmet keltett dróságának azon részlete, amelyben a jaimkipüri bűnvallomás (*vidüj*) ama passzusát fejtegette: „al chét sechtónü lefonechó bejéczer horó — (bocsáss meg ó Mindenható) a bűnökért, amelyeket követünk a *szenedély indulatával*“. Ez magyarázatra szorul, mert hiszen minden vétket a „jéczer horá“, aszenedélyindulatával követünk el. Szónok magyarázata szerint azonban ezen bűnvallomás alatt azon bűn értendő, amikor az ember a szenedélyt *felkorbácsolja*, előcsalogatja. S azok követik el, — mondotta — akik nem törődnek azal, hogy gyermekeik milyen szenedélyt felkorbácsol, a tisztátalan képzeletet felcsigázó könyveket, erotikus regényeket s utóbbiakat tartalmazó újságokat olvasnak.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, mennyire fontos az orthodox házban az olvasmány, a lektűr helyes megválogatása.

Eddig e téren még vallásos családoknál is hihetetlenül nagy a bűnös nemtörődömség. Az olvasmány nagy hatással van az ifjuság fogékony lelkületére s azért minden vallásos ember feladata azon öröködni, hogy gyermekei szellemi táplálékukat orth. szempontból kifogástalan forrásból merítsék. A *írássomájimra* káros hatást gyakorlandó olvasmányok pedig egész éven át a peszachi *chómeecz-tilalom* alá esnek (*bebal jéroe übebal jimocze kol hasonó*), melyeket orth. házba beengedni sem szabad.

A gyermeknevelés vallásos szel-

leme — folytatta — szoros összefüggésben van a családi tisztaság törvényeivel. A mikvó-intézmény fontosságának hangoztatása e szent gyülekezetben — ugymond — felesleges. Tanítja már Rabbi Akivó a *Jajm-kipür előírásait* tartalmazó *Joma traktátus* utolsó misnájában: „*Asrechem jisroel, lifné mi atem metaharin, ümi metáhér eszchem, avichem sebasomájim, seneemár: vezorakti aléchem májim tehajrim ütehartem, veajmér: mikvó jisroel Hasém, má mikvo metahér esz hateméim af Hakódajs bórúch hü metáhér esz jisroel* — üdv nektek Izráel, ki előtt tisztultok ti meg és ki tisztít meg benneteket: *mennybeli Atyátok*, amint meg vagyon írva: *és én öntök rátok tiszta vizet és tiszták lesztek* (Jechezkel 37), továbbá: *Izráel reménye* (mikvé), a *Mindenható* (Jirmijó 17). Ugy, mint a mikvó megtisztítja a tisztátalanokat, oly módon tisztítja meg Izráelt a *Mindenható*“. A rendes fordítása a *Rabbi Akivó* által idézett igének: *mikvó jisroel Hasém, Izráel reménysége az Örökévaló; és a nagy tanaita a közönséges „mikvé“ értelmét adja a szent mondatnak! Igenis, „mikvó metáhér esz hateméim“, a mikvó és kizárólag a kóser mikvó tisztítja meg Izráelt! Ezzel kapcsolatban szónok újra hangsúlyozza, hogy a hitközség eddigi mikvója a Kóruon már évek óta csaknem hetenkénti javításra szorult rituális szempontból, s ez okból a rabbiság már régen felszólította az előljáróságot, hogy saját, új mikvót létesítsen. Végre most, évek után, álmunk valóra vált: a hitközség új mikvója minden tekintetben, úgy vallási, mint kényelmi és egészségügyi szempontból a legelső helyet foglalja el Európában, de talán az egész világon! Ki vállalná magára híveim, az ódiomot, abba a bűnbe esni, amellyel Jirmijó próféta kor-*

holta bálványimádó kortársait? A próféta magából kikelve ostromozta a hitetleneket: „*ozvü mekajr májim chájim, léchezajo lohem bajrajsz, bajrajsz nisbórim, aser laj jochilü hamojim* — otthagyják az üdítő friss víz forrását s felkeresik a repedezett, folytonosan pótlásra szoruló ciszternákat, amelyek nem tartják meg magukban a vizet...“

Az orthodox hitközség régi (körüti), mikvóját a neológ hitközség bérbe vette és dr. Fischer Benjámin rabbi felügyelete alatt üzemben tartja. Amint olvasóink tudják, az orth. rabbinátus a felügyelete alatt már nem álló — mikvót, hívei részére aszerolla. Ez elvön hevesen kelt dr. Fischer Benjámin, úgy hírlapi nyilatkozatban, mint — amint halljuk — a Rombach-templom szószékéről. Ő, ugymond, abban az állapotban vezeti tovább a mikvót, amely állapotban az orthodoxok azt otthagyták s így tiltakozik az orthodox iszür ellen. Beszéde további folyamán azután még azt a kijelentést tette, hogyha az orth. hitközség oly pompás mikvót tudott emelni, a nagy pesti neológ hitközségnek kötelessége minél előbb külön mikvó-épületet felépíttetni.

Az üggyről a „*Szombat*“ c. folyóirat a következő figyelemreméltó sorokat írja:

— Nagy felháborodást keltett Fischer Benjámin-nak, a *Zsidó Szemlé*-ben megjelent nyilatkozata, aki összetéveszti a *Rombach ucai előljáróságot* egy *Steif Jonathánnal és Sussmann Viktorral*. Saját előljáróinak vezérkarától nem kell komoly kritikát várni „de az orthodoxiában vannak jelentős magántudósok is, akik járatosak halachikus kérdésekben. Naivul hat Fischer Benjámin nyilatkozata, hogy ő mindent lepecsételt; mintha az ő ténykedése orthodox szempontból számba jöhetne. Annyit jelent, mintha én vagy bárki más pecsételte volna le a Mikvát. Ez egyre megy és nem érvényes.

Beszélgetés Hartstein alelnökkel

A mai súlyos viszonyok mellett, amikor igazán „nehéz zsidónak lenni“ („*Schwer is a Jid zi sein*“) olyan jól esik néhanapján oly férfiakkal elbeszélgetni, akik a magyar zsidóságnak boldogabb korszakát átéltek; a velük való együttlét megerősíti optimizmusunkat, táplálja reményünket egy jobb időre. Ezt érezzük most, amikor két tanulságos és értékesen érdekes óra emlékével gondolunk vissza az országos iroda ügyvezető alelnökének, *Hartstein* Lajosnak a lakásán tett látogatásunkra. *Minden remiszscencia, amit felelevenített, egy darab kulturtörténet a régi magyar orthodoxia életéből*, az utolsó négy évized minden gaonjáról tud jellemző s tanulságost mondani, minden zsidó közéleti férfitől kitünően ismert s kiismert nagyszerű judicumával. Ha emlékeit írásban összegyűjtené, akkor felelevenednék előttünk egy új típus: a régi *stadlon* s az újveretű *klal*-ember vegyülete. Nehéz, szövevényes, sokféle szempont tekintetbe vételére kényszerített pozíció az orthodox központi irodai vezetés s így az öröhely betöltéséhez céltudatosság, a gyanúsításig rosszindulatú kritikával szemben való megedződöttség, nyugodt tekintet s nyugodt lelkiismeret szükséges.

— Egyszer, beszélte Hartstein, együtt voltam az iroda első elnökével, a megboldogult *Reb Iczig Reich*-chel egy igen előkelő úr házában. Elmenet, ezeket mondta nekem *Reb Iczig*:

— Milyen félremagyarázható sokszor a mi eljárásunk, de én mondom magának, hogy *Dóvid Hamelech* már kifejezte a mi lelki állapotunkat, amikor a *Zsoltárokban* azt mondja (*Tehilim 44*): „*im sochachnü sém Elajkénü vanifrajsz kappénü lekél zor; hála Elajkim jachakor zajs, ki hü jajdéa taalümajsz lév — ha I-tenünk nevéről elfelejtkezni s idegen bálvány előtt kezünket kiterjeszteni látszunk; I-ten kikutatja, mi a célunk vele, ő ismeri a szív belső céljait*“.

— Ez a megnyilatkozás — folytatta Hartstein — rendkívül módon megragadott s amikor egyszer alkalmam volt a *belzi cadikal* beszélni, elmondtam neki *Reb Iczig Reich* *zsoltár*-magyarázatát, s ő csodálkozva mondotta: „*Ilyen*

mélyes és drága dolgot tudott a Tehilimben megtalálni az a nagyérdemű férfiú?!“

Egyik visszaemlékezésével kapcsolatban szöbakerültek a *Zsidó Ujság*-ban most megjelent fejtegetések a talmudtórak tananyagáról. Arról van szó, vajjon a talmudtóraban tanítanak-e *müszor-t*. Hartstein feltétlenül mellette van a vallásosság elmélyítését szolgáló morál-ethika tanításának, ha — *van alkalmas melamed*. Amikor ennek a fontosságát vallja, nagy mestere, *Rabbi Chajim Hirsch Mannheimer* ungvári főrabbi példája lebeg előtte.

— Már jó bőher voltam — mondja Hartstein — amikor az ungvári főrabbi jesivájába kerültem. Ott a siür előtt, a mester egy felőráig előadott — a *Chajpász Halevovajs*-ból. Ezt egyszer-kétszer végighallgattam s azután egy ideig — csak felőrával val később, a *siürhez* magához jöttem. Ez feltűnt a rabbinak s magához hivatott. *Mannheimer* főrabbi rendkívül finom érzésű ember volt és az akkori szokás ellenére, a böcherokat mindig — *magázta*. Megkérdezett engem, mondjam meg az okát, miért nem megyek el a *müszor-eladások*ra. Ő ezt, már mint nagy hívének, *R. Meir Hartstein* szomotori földbirtokosnak a fiától, elvárta volna tőlem. Én azt feleltem: „*én már könny nélkül tudom a Chajpász Halevovajszt*“.

— Erre a főrabbi határozottan kijelentette: „*Csak jöjjen el, azt a széfert sohasem lehet eléggé tudni*“.

Hogy Hartstein már fiatalon megismerkedett a zsidó erkölcs-tani filozófia e klasszikus művével, azt — saját szavai szerint — az ő első melamedjének, *Rabbi*

Selojmo Csecsevitz-nek köszönheti, akire örök hálával gondol. Ez a remiszscencia igazán a legjobb bizonyíték a talmudtórái műszor-tanulás mellett.

A régi szép időkre való emlékezés közben ráterelődik a szó a mai zsidó közélet egyes kérdéseire. Megkérdezzük véleményét az újonnan *Magyar Zsidó Unió* néven megindult akcióról. A *Zsidó Ujság* már kifejezést adott ama véleményének, hogy a magyar orthodoxia nem igen lesz hajlandó belemenni egy, állítólag a párizsi *Alliance* égisze alatt meginduló szervezkedési mozgalomba. Az *Alliance* egy kimondott orthodox-ellenes kulturprogramot akar megvalósítani működésében. A magyar zsidóságnak jelenleg nem külföldi kultur-orientációra, mint inkább gazdasági támogatásra van szüksége, már pedig ezt az *Alliance* útján aligha kaphatja meg a magyar zsidóság. Mint vélekedik erről alelnök úr?

— *Allítólag* az *Alliance* útján gazdasági támogatás jut az ország zsidóságának — mondta Hartstein.

De külföldi lapokban az volt olvasható, hogy a pesti izr. hitközség egy előljárója külföldön járt, a *Joint* által létesített zsidó hitel-szövetkezetek s egyéb konstruktív jóléti intézmények tanulmányozására. Ha ez így van, akkor talán az orthodoxiának is pontosan kellene érdeklődni az ügy iránt, hisz a *Joint* többször tanujelét adta, hogy az orthodoxia kívánalmi iránt van érzéke?

— *Tudomásom szerint az új szervezkedésnek nincs a Joint-tal nexusa. A Magyar Zsidó Unió megindulói egyébiránt már felhívták csallako-*

Sirkövek Adler J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

A HIREZ STAUFFER

orth. כשר sajtgyártmányok ismét kaphatók
Neser dobozos emmentali, Cvi (Szarvas) dobozos emmentali, Block emmentali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.

Központ: Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.

Kellemetlen hajszálak garantált, végleges és gyors kiirtása

a legújabb kezeléssel. Szeplő, pattanás és mindenemű szépséghibák kezelése. Szépségápoló szereit. — Quarc-fény. — Speciális hajfestés.

Művészi parókák készítése!

SCHADEK ANTAL kozmetikai és nőifodrász műtermében
Budapest, IV. Váci ucca 9. földemlet. (Corso-mozi ház) — Telefon Ant. 875-18.

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női szövetekben. — **Billiárd- és játékasztal posztó** Előfizetőinknek 5%, engedmény. — **SEIDNER LIPÓT** áruháza, Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450-87.

zásra az orthodoxiát. Az én véleményemet jól ismeri a szerkesztő úr, de nem vágok elébe a dolgoknak. Mi a hazai orthodoxia alkotmánya értelmében az ügyet a szükajsz után összeülő Központi Bizottság elé terjesztjük s tagjaival folytatott eszmecsere után fogunk csak dönthetni.

*

Hallottuk, kérdezzük tovább, hogy kongresszusi felekezeti körökben akció indult meg az 1848. évi XX. t. c.-ben gyökeredző jogok érvényrejuttatása ügyében? — Ez a törekvés mindenképpen igazságos s törvényen alapuló. Ha hozzá még eredményes is volna, nagy hasznára lehetne a sok küzdő hitközségnek. Meglehetne menteni egynehány zsidó iskolát, amely pénzügyi okokból feloszlik. De épen azért, mert pénzről van szó, az eredmény igen kétséges. Most meddő volna minden kísérlet a zsidóságnak juttatott oly csekély segélynek bármilyen szerény felemeltetése.

*

Mit gondol alelnök úr, ki lesz Eulenberg utódja az országos izraelita irodában? — Erről a kérdéssel csak annyit mondhatok, hogy a két iroda között uralkodó korrekciót és harmonikus viszony bizonyára megmarad továbbra is, ha az utód olyan lesz, amilyen lojalis, törvénytisztelő, derék úr volt a boldogult dr. Eulenberg.

*

Külföldi lapok többféle mozgalomról adnak hírt, amely mozgalmaknak a célja a hitközségekben megszüntetni azt az abuzust,

hogy éveken keresztül nem töltik be a rabbiszéket. Nemde több ilyen orthodox hitközség van nálunk is? — kérdeztük.

— Van. Minden alkalommal, ha érintkezésünk van ily ex-lexben levő hitközség vezetőségével, lelkére kötjük az ügy elintézését, de rendszeren azt a sztereotip választ kapjuk, hogy a hitközségi tagok nagyon elszegényedettek...

*

Remélhetőleg nem ez lesz a felelet a hitközségi tisztviselők nyugdíjügyének elintézésénél?

— Ebben az ügyben az irodánk kidolgozta az alapszabályokat és az ünnepek után egybehívjuk a nyugdíj-bizottság tagjait s eléjük terjesztjük a tervezetünket, amely remélhetőleg nemsokára az intézmény megvalósításához fog vezetni.

*

Azt halljuk, kérjük végül, hogy egy-két orthodox hitközségben, vizsály következtében új szefárd hitk. alakul meg. Igaz-e?

A köv. kijelentéssel fejezte be megkapó nyilatkozatát az alelnök:

— Mi nem tudunk róla. Az Iroda mindig a hitközségi béke fenntartására igyekezett. Örömmel kell megállapítani, hogy ebbeli munkánk eredménye gyanánt, jelenleg csupán 3-4 hitközségben dul a vizsály. Ez a szám is magas ugyan, de előző évekhez képest mégis jótekonyságot jelent. Épen a béke érdekében nem lehet megengedni külön szefárd hitközség megalakulását az orthodox hitközség mellett. Ugyanebből az okból nem ismerhetjük el a fait accompli, a befejezett tény elé való állítást, mint jogforrást. Ön tudja, mit mond a Najdo Bijehüdo az „én seliach lidvar avéro” (egy bűn elkövetésére kiküldöttnek tevékenysége) ügyében: az egész cselekedet érvénytelen...

minden festőművész

HOFFMANN FERENCNEI KERETÉZTETI

Képeit.

BUDAPEST-IV. KÁROLY KIRÁLY UT 28-GERLŐCZY-U.5

Mi ujság Szlovenszkóban?

A jesiva-akció

Örvendetes híreket kapunk a szlovenszkói jesivatámogatási mozgalomról. A lapunk által részletesen beszámolt érsekujvári nagygyűlés határozatainak élénk visszhangja támadt. Érsekujvárt, Herczog Gyula egyesületi elnök céltudatos munkája folytán már megalakult a helyi csoport; eddig 7000 korona alapítási hozzájárulást és 600 K havi tagsági járulékot jegyeztek. Dicséretreméltó agilitást fejt ki a szent ügyben Eckstein Mózes szeredi főrabbi, aki több helységet felkeres s így a napokban már valószínűleg megalakul Szered, Trnava, Senec, Pozsony stb. városok helyicsoportja is. A teljes siker eléréséhez természetesen az összes szlovenszkói hitközségek vállvetett támogatása szükséges! A főt. rabbi urak Szlovenszkóban helyesen tennék, ha ünnepi szónoklataikban helyicsoportok alakítására buzdítanák hitközségeiket. A Machziké Jesivósz agilitására vall, hogy máris tárgyalásokat folytat egy gyertyagyárral és több, hechserre ráutal gyárral, hogy sabosz-gyertyáik, ill. hechseres cikkeik után bizonyos százalékkal az egyesületet támogassák. Az egyesület — a magyarországi Sabosz Bamidbor mintájára — Sabosz-chanükóra jesivanapot tervez, amely nap összes alijóinak bevétele a M. J.-t illetné meg.

Aszifó Galántán

Buxbaum Józua főrabbi volt tanítványai, úgy a magendorfiak, mint a galántaiak, f. hó 25-én (Sabosz Nojach) és 26-án nagy összejövetelt rendeznek Galántán. Az összejövetel, melyen a hírneves jesiva anyagi megalapozottságának módoszatait tárgyalják meg, szijum-ünnepélyvel lesz egybekötve. A főrabbi úr befejezi שבת traktátusát és előadást tart az alkalomra kitűzött

szüggjéből (Sabosz 137). Minden volt tanítvány tartsa kötelességének a megjelenést. Aki nem jelenhetik meg, adományozzon posta útján a jesiva menzája javára! (Magyar postacsekk-kontó: Buchsbaum Józua, Galánta, C. S. R., 13.118. sz.; csehszlovák postacsekk-kontó: Buchsbaum Józua, Galánta, 106.921 Brno.)

— Nagy szerencse érheti Önt, ha sorsjegyét Weisz Béla és Tea Bankház-nál vásárolja. A szombattartó bankház hirdetésére ezuton is felhívjuk olvasóink figyelmét.

A Ruttenbergművek és Haifa*

— Utijegyzetek —

Haifa, Ijor 22.

Hétfőn korán reggel egy álmatlannal eltöltött éjszaka után, — mert Tevarjában még éjjel is oly fülledt melegség volt és annyi moszkító kinzott bennünket, hogy alig hunytuk be szemünket — már öt órakor a nagy spanyol templomba mentünk imádkozni. Itt is van egy bekerített hely a keleti fal sarkában, oly felírással, hogy ott imádkozott az Ari Hakódajs, ki a közeli Czufászból gyakran jött ide. Tehilimt mondtunk a szent helyen.

Sachrisz után utnak indultunk. Alig egy kilométerre a várostól a Jordán hídhöz érünk. (A Jordán tudniillik a Kineresz-tengeren átvonul; északon folyik be és itt délen tovább veszi útját.) A hídon túl már más államban vagyunk, Abdullaemir birodalmában, Transjordániában, de vizum nem kell oda. Balra fekszik egy kis arab falu. Czemach, vasúti állomással, a haifa-damaszkuszi vonalon. Átvonulunk Kineresz és Daganjah viruló kolóniákhoz, nagy terjedelmű gabonaföldeken, ahol már betakarítják a búzát. Egy zsidó földműves megrakja a kocsit a súlyos kérékbe kötött aranykalászkokkal és jóízűen falatozni kezdett, de előbb tarisznyájából vizet kerít elő és megmossa kezét evés előtt.

A Ruttenberg-vízművekhez érünk. Bemegyünk a művezetőhöz, ki készségesen ad mellénk egy mérnököt, hogy mindent megmutasson és adjon szakcsere felvilágosításokat. A mérnök részletesen magyarázza: a Jarmuk folyónak a Jordánba való torkolása helyén építjük a vízműveket, oly módon, hogy a Jordán 4 km hosszú folyását egy másfél kilométeres betonozott mederbe vezetjük és duzzasztjuk olyképen, hogy a Jarmukkal való találkozásnál 23 méteres esése lesz és most a Jordán ömlik a Jarmukba. „Hajardén jiszojo leóchajr”, jegyzi meg szellemesen kedves kalauzunk. Az egész munka, közeli befejezéséig, egy millió fontba fog kerülni. Egy külföldi társaság

*) Itt jegyzem meg, hogy a legutóbbi, szept. 5-én megjelent cikkem egyik mondata hiányosan lett szedve. A cikk II. hasábjának 22-ik sorában kezdődő mondat helyesen így hangzik: „Mert elképzelhető-e, hogy a Rabénü Hakódajs által elrendezett s Rabbi Meir véleményét visszatüktetett misna-szöveg (sztam misnó) ne egyezzen a Rabbi Meirtől életben és halálban el nem vált hű tanítványa Szümchesz véleményével?”

angol tőkésék érdekeltségével kapta a koncessziót, de az egész művet, a szellemi és testi munkákat — kivéve három, a vállalat igen régi alkalmazottját — zsidók végzik. Levezet a már beépített óriási turbinákhoz. Négy van elhelyezve, de jelenleg csak egyet helyeznek üzembe s ez elegendő lesz egész Palesztina és Transzjordánia villamos világításához és a jelenlegi iparához szükséges energia előállítására. „A többieket csak akkor hozzuk működésbe, ha iparunk fejlődni fog és a telepítés rohamosabb tempóban fog haladni” — mondja jöleső optimizmussal. Bevezet a munkások közös éttermébe, Óriási üvegfalas fűtőház épület, ahol több villanymotoros, szélmalom nagyságú szárnyas ventilátorok hűsítik a levegőt. „A konyha kóser”, erősíti vezetőnk. A közelben bővízü forrást mutat, mely az egész telepet ivóvízzel ellátja. A társaság 6000 dunam földet fásított be a közeli dombokon és cyprus fák és viruló pálmák között ideális egészséges családi házakat emelt alkalmazottjainak és munkásainak. Egész paradicsomot varázsoltak e még néhány év előtt kopár pusztaságban, produktív munkával párosítva.

Megköszöntük a szívélyes üthagazítást és örömtelt szívvel utaztunk tovább virágzó kolóniák között. A sok közül felemlítem a Nachlasz Jákojo-ot, amelyet csupa choszid-zsidók laknak és Nahalált, ahol a legnagyobb mezőgazdasági leánynevelő intézet van az országban.

Haifára érkezünk. Palesztina jövő legnagyobb kikötője épül itten. Három év óta épül már, de még csak egy kar nyulik be a tengerbe. Nagy, forgalmas város a Karmel hegység lábánál. A tengerbe mélyen beékelte hegnyelven „Hadar Hakarmel” névvel új terjedelmes városrészt, villanegyed épült, modern, hatalmas szállodákkal, szebbnél szebb épületekkel, melyeket túlszárnyal a messziről látható, a hegytetőn lévő technikum. Még nyolc év előtt kopár szikla volt itt minden és ma szép olajfákkal fásított kertek között, a budai Snábhegyre emlékeztető új városrész áll, keresztül-kasul az óriási hegységen a legjobb autók utakkal. Javába tűz a keleti nap, de itt kellemesen hűvös van. A hegy szélső csücskén a tenger felett a „Meórasz Elijóhü”, Elijóhü barlangja, ahol Achóv király üldöztetése előtt menekülve élt a próféta. Arabok őrzik ezt a nekünk oly kegyetes helyet, ahol a próféta (Melóchim I. 18/19) szerint a bálványimádókat legyőzte, papjait csúfá tette és az Örökkévaló nevét megdicsőítette. Fohászára égi tűz hamvasztotta el az áldozatát és a generációk óta I-tentől eltávolodott Izráel népe arcára borult és felkiáltott: „Hásém hü hoelajkim — az Örökkévaló az igaz I-ten!”

lyet, ahol a próféta (Melóchim I. 18/19) szerint a bálványimádókat legyőzte, papjait csúfá tette és az Örökkévaló nevét megdicsőítette. Fohászára égi tűz hamvasztotta el az áldozatát és a generációk óta I-tentől eltávolodott Izráel népe arcára borult és felkiáltott: „Hásém hü hoelajkim — az Örökkévaló az igaz I-ten!”

Mi közülük van mindehez az araboknak? Keserű gúnnyal jegyeztem meg, hogy az arabok talán nem tudják jól fordítani a Királyok könyvének (Melóchim I. 17/6) ama mondatát, ahol szó van arról, hogy „a hollók (ajrovim) hoztak kenyeret a prófétának” s ők azt hiszik, hogy a hollókat jelentő szó „ajrvim” azonos az arabokat jelentő „arovim” szóval s ilyen jogcímen bitorolják a szent-helyet...

Bemegyünk a barlangba. Örökmécsesek lógnak le a boltzatról, drága aranyhímzésű takarók a falakon. A barlang egyik falában levő mélyedésben egy zsidó asszony alszik, mellette egy idősebb nő — az anyja — virraszt. Kérdezősünkre megtudjuk, hogy elmebajos, és szerintük, ha három napig itt marad, jobban lesz — meséli bőbeszédesen a matróna. (Ugyanilyen néphittel már Kairóban, a Rambam templomban is találkoztunk.) Két fontot fizetett az arabnak, hogy ezt nekik megengedje. Egy éjjelt aludt csak még itten és leánya máris nyugodtabb...

Megrázó ez a meggyőződéses hit a próféta esodatevésében és a hit éltet (veczadik beemünószaj jichje). Soffőrnök, látva csodálkozásunkat, elmondja: ő ismer egy jeruzsálemi, méo serómbeli kereskedőt, ki elmezavarodott volt, és 3 napi időtartózkodás után teljesen felgyógyult és mai napig épeszű és egészséges. (A soffőr, aki ezt elmesélte, mindennek, csak choszidnak nem nevezhető.)

Esteledik már, mikor visszatérünk a városba: a zajos kikötői lárna kijózanít a misztikus álmodásból: a diésó ködfátyolos multból a reális jelenbe vagyunk áttéve. Esti imára a Hadrasz Kajdes templomba megyünk. Mincha után a társaság három részre oszlik; egyik helyen chümist, a másiknál gemóret és a harmadik helyen stilszerűen a jeruzsálemi talmudot tanítják. Mind a három helyen örökmécses ég, alatta hosszú kaligrafus névsor függ. Kíváncsiságból megnézem, mindehütt a tavalyi véres zavargásoknál elesett százhuszonhat testvér nevei vannak felsorolva, lakóhelyeik szerint. Nevük legyen áldott!

Hermann Ignác (Vác).

Nyilatkozatok a németországi helyzetről

107 fajvédő képviselő került be a német parlamentbe. A reájuk adott szavazatok 6½ millió német állampolgár véleményét képviselik. E két szám ijesztően világít be a német zsidók helyzetébe. Különösen a Németországban tartózkodó külföldi zsidók hézhatnak aggodalommal a jövőbe. Mert miről van itt szó? Arról, hogy az 560.000 Németországban lakó zsidó lélek tizenegyszer oly erős gyűlölettel találja magát szembe. Minden zsidó lélekre 11 felnőtt nem-zsidó esik, aki szavazatával tanúságot tett olyan program mellett, amely a zsidóság jogai megnyirbálását jelentené, ha keresztül akarnák vinni. A német zsidó közvélemény bizik abban, hogy „nem esznek olyan forrón, amilyen forrón főznek”, hogy mást jelent demagóg frázisokat hangoztatni s mást a választás előtt adott ígéreteket megvalósítani. Az ITA erre vonatkozólag kérdést intézett több zsidó kiválósághoz s választást kért a helyzetre és a további teendőkre vonatkozólag. A beérkezett válaszok érdekesek és visszatükröztetik a német zsidók reményesség és aggodalom között hanykolódó lelkét.

Einstein Albert egyetemi tanár, a jelenkor legnagyobb fizikusa azt mondta, hogy a szavazás eredményét a nyomor és az állásnélküliség okozta. A Dreyfus-affér idejében Franciaország még sokkal antiszemita volt s most ott alig érezhető zsidógyűlölet. A gazdasági helyzet megjavulásával enyhül majd a feszültség. A zsidóságnak a belső ellentétek áthidalásával egyesült erővel, önérettel kell most dolgozni zsidó és emberi céljaiért.

Kareski György, a berlini hitközség elnöke a választások alkalmából a katolikus arnyalutól *Zentrum-partei* egyik listáján mint jelölt szerepelt, s leadott nyilatkozatában óvja a zsidóságot a pánik-hangulattól. Ő előre látta, hogy a szélsőségek között a katolikus *Zentrum* s a szociáldemokrácia fogja az állam egyensúlyát fentartani, ezért csat-

lakozott a centrum-párthoz. A választás után lehetetlen a régi zsidópolitikát folytatni. — Ezzel acionista elnök céloz több neológ egyesületre, amely az antiszemitizmust, felvilágosító füzetekkel s a zsidóság hazafiasságának hangoztatásával akarta leküzdeni.

A Centralverein elnöke, *Wallach* azt hangoztatja, hogy ki kell még jobban mutatni a zsidóság ellen emelt vádakat tarthatatlanságát. A *Centralverein* igazgatója, dr. *Holländer* pedig azt véli szükségesnek, hogy minden német állampolgárnak kezébe kell adni adatokat, amelyeknek alapján fogalmat alkothat magának, hogy mily szerencsétlenséget jelent Németországnak a nemzeti szocializmus.

Az amerikai *Joint* európai segélyakciója vezetőjének, dr. *Bernhardt Kahn*-nak véleménye szerint: a választási eredmény csak rávilágított a zsidók helyzetére, de egyelőre új nehézségeket, a német zsidók politikai elnyomását lehetetlennek tart-

ja. De a bekövetkező harcot nemcsak politikai védelemmel kell folytatni, hanem a zsidó gazdasági pozíciók megerősítésére és szaporítására irányuló közgazdasági munkával. E tekintetben a német zsidóság, amely a politikai védekezést oly jól szervezte meg, még igen szervezetlen.

Alfred Klee, a berlini hitközségi képviselőtestület elnökhelyettese a következőket mondotta: Oly régi nép, amely a világtörténelem hullámaival átélte s ezerszer átzenvedte, nem fog a maihoz hasonló esetet tragikusan venni. Faraó és az inkvizíció nagyobb veszedelmet jelentettek, mint a cuzisták és az ébredő magyarok. A legközelebbi teendő: *dolgozni s nem kétségbeesni*.

A német liberális zsidók egyesületének elnöke, *Heinrich Stern* nyilatkozata szerint a szavazók egy nagy része csak a nemzeti szocialisták ígéreteit tartotta szem előtt nagy nyomorában s nem is gondolt a zsidóságra. A bekövetkező időkben a külső szenvedések ellensúlyozásaképpen bensőséggé kell tenni zsidó érzéseinket. A választás eredménye *lázjelenség*, amely nem változtathat a német zsidóknak hazájukhoz való viszonyán.

Egy magasrangú miniszteriumi tisztviselő, dr. *Hermann Badt* azt mondta: „*Gam su letova...*” A német zsidóság, amelynek egy része ingathatatlan pozícióban érezte magát, láthatja, hogy milyen a zsidó sors. Pozitív zsidó munkával, nem pedig szavakkal kell harcolni az antiszemitizmus ellen. Nem kell megijedni, a német államhatalom elég erős minden zavargás elfojtására. Minden zsidó tartsa szem előtt az ősrégi jelszót: „*Chazak veemoz*” (légy erős és bátor).

A nyilatkozatok alaptónusa tehát abból a bizalomból táplálkozik, hogy sem a fajvédőknek, sem a kommunistáknak nem sikerül felforgatni a polgári társadalmat. Úgy látszik: Németországban nemcsak a Hitleristákat látják a helyzet megítélésénél — mint a magyar antiszemita lapok teszik —, hanem oly bolsevistáknak tartják őket, mint a kommunistákat.

A szanzi szükő...

... *Szanz* (Neusandez) és *Belz* a chósídvilág két empórium.

A szanzi rebbenek sohasem tették, hogy Belzben olyan nagy fényűzéssel ülik meg a *Szükajsz* ünnepét. Hogy olyan szüke-ban ülnek, amely bizony palotának is beillenek. És hogy úgy járnak az eszroggal és lülovval, mintha kivított diadal jelvényei volnának.

— Hol a diadal? — szokta kérdezni — hol a diadal? Hiszen az ítéleteket csak *Hajsáno rabbó* napján peesételek meg véglegesen és ki mer elébe vágni I-ten ítéletének?

A szanzi különben is egészen másképp vélekedett a Sátrak ünnepéről, mint a *belzi*. A *belzi* ujjongva járt-kelt fehér ünneplőjében, mint aki egészen biztos a dolgában. — I-tennek meg *kell* bocsátania — mondotta és ő mindig tudta, hogy mit beszél. — Hát miért mondja az Irás, hogy „*asré hoom jajdeé szeriú*” — boldog a nép, amely ért a harsogáshoz? A sajfor harsogása kényszeríti I-ten, hogy leszálljon az igazságosság trónusáról (*kiszé sel din*) és az irgalom trónusára (*kiszé sel rachmim*) üljön. És tudjátok, mi történik az irgalom trónusán? Először is, amikor a mérlegre kerülnek az ember jócselekedetei és bűnei, a jótettek serpenyőjére teszi I-ten azokat a jócselekedeteket is, amelyeket az ember gondolatban meg *akart* tenni, de valóban nem tett. És ki nem *akart* több jót tenni, mint amennyi rosszat valóban tett? S ha akad valaki, akinél mégis túlnyomó a bűn, mit tesz a Végtelen Irgalom? — áldott legyen a neve. — Elküldi az égi vádlókat, hogy új bűnadatok beszerzéséhez lássanak és míg a vádló sátni fiak távol vannak, I-ten leveszi a serpenyőről a súlyosabb bűnöket és trónusa alá rejti. Midőn aztán a démonok visszatérnek az újabb terhelő adatokkal, hiába keresik a régi bűnöket, amint írva vagyon: „És léssen azon a napon, kerestetik a bűn és meg nem találtaik”.

A szanzi azonban halkan megjegyezte: — Hiszen írva van: „Ne lopj”? ... A *belzi* szent cadik valóban diadalünnepnek tartotta a Szükajsz ünnepét és igyekezett minél nagyobb fényt és pompát kifejteni.

Meg kell tölteni a lelkünket örömmel, — mondotta — hogy minél több ujjongással felkészülve menjünk a *Semini Aczeresz* elé és erre még kevés is a hét nap. Míg a szanzi szerint erre a hét napra vár a „munka” legnehezebb része. Mert *Hajsáno rabbó* napjáig még mindig függőben van az ítélet, tehát éppen ezen a hét napon múlik minden. Egyszerű ponyvasátrat állított össze. A szüke ponyvafalakat bevonta belül fehér terítővel, a sűrű cserfalombfedélre pedig ráaggatott néhány fűrt szőlőt és egy kis üveg olajat az Olajfák hegyéről. Ez volt a sátor minden dísz. Nem szabad megszegényíteni a szegényeket, mondotta. Izrael fiainak meg kell mutatniok, hogy nem ismernek különbséget egymás között. Nincs különbség gazdag és szegény között, palota és kunyhó lakója között. Mert mindnyájan ingó sátrak lakói vagyunk...

Abban az esztendőben volt, amidőn a szanzi cadik *R. Chájim* z. c. l. több mint két órával nyújtotta meg a *Jajmkipürt*. Súlyos vádakat kellett fent megsemmisíteni. Szinte legyőzhetetlen akadályokkal kellett megküzdeni. Amikor a cadik kijött a templomból, egyenesen hozzáfogott még étlen-szomjan a sátor felállításához. Máskor csak az egyik rudat szokta két órával nyújtotta meg a földbe cölöpölni. Most nem pihent meg, amíg fel nem állította az egész sátrat. És már éjfél volt, amikor a vascorához ült.

Hogy ennek nagy-nagy jelentősége van, azt mindenki tudhatta, akinek látó szeme és halló füle volt. Akik pedig kint voltak az udvaron és nézték, amint a cadik a holdvilágnál veri a cölöpöket és közben szomorú, síró hangon mormolja a zsoldárt: „*Ki jiczenéni beszükaj bejajm roó* — elrejt engem sátorába szenvedések napján”: akik látták, amint az ősz cadik a létrán áll, sűrű szakállá begobozódik a fedél galyaiba, szemeiből pedig könnyeseppek hullanak a száraz cserfalevelekre, — akik látták és hallották, előre sejtették, hogy nagy esemény van készülődésben.

Jajmto este, mikor a hívek kijöttek a templomból, künn az utcán nagy vihar dúlt. Az orkán felkavar-

ta a port és a hervadt leveleket s a templomból jöveknék az arcába csapta. Csak kabátjaikat a szemeik elé tartva, folytathatták útjukat. A hívek már tanácskozni kezdtek, vajjon ily pokoli viharban kell-e egyáltalában használni a szükót. Némelyek pedig azon aggódtak, hogy a szél rádöntheti a sátort az ünnepi gyertyákra és még meggyulladhat minden.

A cadik azonban szótlánul ment haza és egyenesen a szükő felé tartott. A szél belekapaszkodott a könnyű sátorba és ide-oda rángatta. A ponyvafalak erősen kifelé domborodtak, majd meg mélyen behorpadtak, odalapulva a csendesen ülő ünnep-lők hátához. A fedél cserfalombja zúgott, ide-oda tántorgott és himbálta a reáaggatott szőlőfürtöket, amelyekről a szőlőszemek egymásután az asztalra hullottak. A sátorban ülő alakok árnyékai a gyertyák lángjainak emelkedésével és esésével imbolygó, misztikus figurákká rajzolódtak a hullámzó ponyvafalak fehére terítőin.

A hívek néma aggodalommal néztek egymásra. Főnt az asztalfőnél ült a cadik a *Zajhár* rejtelmibe merülve. Hirtelen felállt és hangosan felolvasta a kabalisztikus meghívást: — *Üli üspizin ilóin kadisin...* — égi vendégek jertek, ó jertek a lakomámhoz. A hívek halkan utána mondták: — *Üli üspizin ilóin kadisin...* — égi vendégek jertek, ó jertek a lakomámhoz.

Kint erősen süvített a szél, a sátor falai megrendültek. A cadik folytatta: — *Léül Avrohom rechimó veimé Jiczehok akédo, veimé Jákaivo selémó* stb. — jöjjön be Ábrahám atyánk és utána Izsák, Jákob, Mózes, Áron, József és Dávid...

Ebben a pillanatban a sátorban hirtelen sötétség támadt. A vihar leszakított egy darabot a cserfalombfedélből és az orkán eloltotta a gyertyákat...

Hideg borzongás futott át a hívek testén. Mindenki úgy vélte, hogy látja, amint az ajtón belépnek hófehér ruhában az égi vendégek és elhelyezkednek főnt a cadik széke körül...

Néhány pillanatig halálos esőnd uralkodott a sátorban. Aztán meg-

Megérkeztek az
őszi selyem szövet és
bársony ujdonságok
az olcsóságáról
előnyösen ismert

SPITZ HERMANN

di v a t á r u h á z á b a,
Budapest, VII. Erzsébet-krt. 34
A Royal Orfeummal szemben.

(Szombat és ünnepnap zárva.)
Óriási választék minden
cikkben. — Olcsó árak.

שמתת יום טוב-t kíván a

MOS!
FEST!
TISZTIT!

„FAVORIT”

Laudon-utca 12. — (Andrássy-ut 9.)

Telefon Aut. 270-14.

Üzlethelyiséggel és lakással rendelkező egyéneknek helyben és vidéken képviseletet adok.

KELETI SZÖNYEGEK

Transzitó vámraktár az üzlethelyiségekben. Állandó export keleti szőnyegekben Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Német- és Svédországba
A Zsidó Ujság-ra hivatkozónak árendemény.

ANTIK BUTOROK, MŰTÁRGYAK
alkalmi vételekből

„ANTIKART” R.-T.-nál (Sternberg Z. J.) VII., DOB-UTCA 31.
Kazinczy-utca sarkán. — Telefon: J. 403-68 és 423-59.

szólalt a cadik a sötétben és hangjának különös misztikus csengést adott a titokzatos éjhomály.

— „Az Örökkévaló I-ten megjelen a viharban, Témon szeleinek szárnyain.” Kik szilárd kőházakban rendezik be díszes sátraikat, nem érzik most a viharok Urának közellétét. A Szükajsz ünnepe még nagyobb, mint a Jajmkipür napja. Ezen az ünnepen Izráel fiai egy szívvel, egy lélekkel mennek a Sechina sátrába...

A szél újra hatalmasan megrázta a sötét sátor falait. A cadik elhallgatott egy pillanatra; aztán halalkan folytatta:

— Szükajsz ünnepén eljönnek az égi vendégek. Boldog a szem, amely látja hófehér színüket...

A hívek körülnéztek a sötétben. A fedél cserfalombja zúgott, mintha a vihar titkait suttogná el a szükó ünneplőinek.

A cadik folytatta:
— És boldog a fül, amely hallja lágyan zengő beszédüket.

A hívek némán, mozdulatlanul ültek a sötétben. Mintha figyelni akartak volna, hogy mit mondanak az égi vendégek a cadiknak a Rajs-hasonó ítéleteiről...

De ekkor hirtelen világosság áradt a sátorba. Égő ünnepi gyertyákat hoztak a szobából.

A hívek csodálkozva és átszemlélten néztek egymásra. Az égi látomás eltűnt. Voltak, akik látták a világosság első megvilanásának pillanatában egy fehér aggastyán távozását... Avróhom, Jiczchok vagy Jákaiv volt-e, vagy talán Dávid király fejedelmi palástban?...

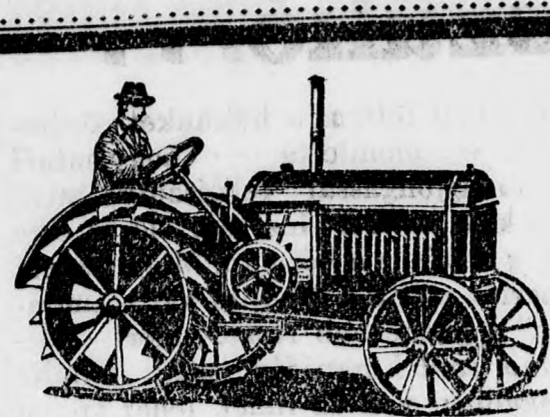
A cadik diadalmasan zendített rá a szoltáreknre: „ki jiczpenéni beszükaj... — elrejt engem sátorába szenvedések napján”.

És másnap reggel a száziak is úgy vitték a templomba az eszrogot és lülovót, mintha kivívott diadal jelvényei volnának...

És ezen az ünnepen senki sem kérdezte a Szanzból hazatérő belzicktől, hogy hol a diadal?... P. J.

OLVASÓINKHOZ! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése 1. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az újtalálás legegyszerűbb módja beföldön postafutárképzéni tári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postafutárán eszkhözölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki.)

Régóta hátralékban levő 1. előfizetőinknek postal megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

Mc. Cormick traktorok

hathengeres

luxus és gyorsteher
automobilok

BUICK

luxusautók

G. M. C. 2½—3—4—5 tonnás
gyorsteherkocsik Buick motorral.

— **Eredeti gyári árak.** —
Kedvező fizetési feltételek!

Lezkovits Lipót

gépáruháza, Tótkomlós

TELEPEK: Békéscsaba
Andrássy-ut 48.
Szeged
Kossuth L. sugárút 8.
Hódmezővásárhely
Andrássy-ut 27.
Oroszkáza
Szentesi-ut

Üzletalapítás 1880. évben.

(Összes telepek szombat és zsidó ünnepeken zárva.)

A Talmudtóra kérdéséhez

Ujból megnyitlak iskolánk kapui. Lelkes ifjúságunk örömmel lép be azon. Az ideális tanító várva-várja ezen napot, hogy rég nem látott gyermekeit keblére vonja. Ünneppnap ez részére. Ezen ünnephez előkészülni nem oly egyszerű dolog. A tanítók az elmúlt tanévben újabb tapasztalatokkal gazdagodtak. Ezeket felhasználják az új tanmenet javítására. Erre szentelték a szünetet. Az elkészült tantervet jóváhagyás céljából a felsőbb hatósághoz terjesztik fel.

Ez a rendszer feltétlen alkalmaszandó a talmudtóra tanítókra is és áldást fakasztó eredményt szülné. Az „újítás” nem érintené magát a szent Tant, amelynek változatlanul kell maradnia. Szükséges ez, hogy a gyermek lelkéhez jobban hozzáférhessünk!

Nem kell attól tartani, hogy 17th eltérnének az eddig követett tanítási elvektől. Ez csak arra vezetne, hogy a meglevő tananyagot kibővítenék a cikkírók által követelt Tenach és egyéb vallás-erősítő anyag tanításával. Idővesztéssel sem járna, mert úgy mint az elemi iskolában, mióta az új tanterv szellemében haladunk, az eredmény összehasonlíthatatlanul jobb. A chéderre is állna ezen tétel, ha módszeres tanítást követnének. Az új tanterv követeli: férközzünk a gyermek lelkéhez, szívéhez. Ébresszük fel érdeklődését minden szép és nemes dolog iránt. Hol találunk szebb, nemesebb és minden időre szóló szent tanokat, mint Tóránkban! Ezért bátran állíthatom, hogy az iskola és chéder egy közös cél felé törekszik. Erősítsük gyermekeink vallásos érzületét, szilárdítsuk meg lelkében mindazokat a tulajdonságokat, amelyek a Tóra ragaszkodásához szükségesek. Ez mindkét nemre szól, mert ha csak a fiú részéről vallásos nevelésben és leányainkét elhanyagoljuk, félünk kát sem végzünk.

Képzett melamedek alkalmazása tényleg üdvös és célszerű volna, de hol találjuk azokat, ki készül annak? Csak az illető egyéniségétől és lelkiismeretességétől függ az eredmény. *Hermann Ignác* öcsém terve, hogy az egyes chéderekben erre alkalmas jesivabócherek gyakorlatozzanak s a melamednek segítkezzenek, figyelemre méltó, reméljük, hogy

óhaja teljesedésbe megy s így kevesebb fáradsággal, nagyobb eredmény érhető el.

Hermann Sámuel tanító,
(Nyiregyháza).

A machlajkek romboló hatása a gyermek lelkületére

A talmudtóra tanrendjéhez sok megszívlelendő jó tanács jelent meg már a Zz. U. különböző számaiban. Az én szerény véleményem szerint igen tanácsosnak tartanám, ha a talmudtórákban a fő és legfőbb súlyt a *chümes* tanítására fektetnék. Többször meggyőződtem már róla, hogy még felnőtt, házasulandó korban levő bócherek 75 százaléka hibásan citálja a gemórebán előforduló szentírási verseket és szavakat. Mily hézagos egy 16—17 éves korban levő, talmudtórától vagy jesitől elszakított fiúnak a tudása, azt felesleges említeni. Ezeknek a tudománya legfeljebb abból áll, hogy el tudják hadarni *Snájim ochzin betalisz*, vagy *Bécó senal-do bejontov* első misnéjét. Mily könnyen és mily alapos ismereteket tudna a tanuló ifjúság rövid időn belül elsajátítani, ha a „*Toldesz Aharon*” alapján minden versre a gemórebán előforduló magyarázatokat is tanítanák. Elsősorban csak a *psat* tanítandó *Rasi* szerint. Ha a tanuló tisztában van a *pószük* egyszerű értelmével, térünk át a gemóre magyarázatára. (Jól tudom, hogy ennek a módszernek is meg vannak a nehézségei, mert könnyebb előírni, mint egy versre vonatkozó, néha 5—6 lap gemóret dióhéjban a gyermeknek beadni, — de a jó melamed — mert ilyenre okvetlen szükség van — túl esik ezen, amennyiben csak a legfontosabb és leglényesebb drast ismerteti röviden a tanulókkal.)

Azok a tanulók, akik továbbtanulás céljából jesivába mennek, ily alapos ismeretek után, ily megbecsülhetetlen jártasság mellett, könnyen legyőzik a gemóretanulás nehézségeit. Akik pedig az iskolapadból az életbe lépnek ki, ha csak a *chümes-rasi* tanulmányt folytatják tovább, akkor is emlékeztetükbe jut a jól bemagolt *dras* és önkéntelenül átismét-

lik, valahányszor átveszik a heti szidrát, a talmudtórában tanult egész tananyagot. Mindazon ifjak, akik ezen tanítási módszer mellett néhány évig talmudtórába jártak, oly előtanulmánytalannak jártak, hogy akár saszchevra előadásokat is megértik, és így módjukban áll, tudásukat gyarapítani és mélyíteni. Igen kérem a t. talmudtóra előjárókat, foglalozzanak a tervemmel, kísérletezzenek vele 1—2 hónapig. Az eredmény okvetlen teljesen kielégítő lesz.

Ami a *dinim* tanulását illeti, főleg arra kellene a fősúlyt fektetni, hogy a gyermekek a *Kiczür sülichon órúchot* folyékonyan tudják olvasni. Az összes *dinim* iskolában való megtanulása képtelenség, ott csak az imádkozásra vonatkozó *dinim* ismertetése célszerű, a többit, ha az ifjú különben *bedárké hátajró vehajiroh* jár, minden alkalommal, ünnep előtt stb. *akiczürtáttanulmányozhassa*.

A *müszerre* vonatkozólag csak egy megjegyzésem van: *járjanak a szülők és balbatim jó példával elől, ez többet ér, mint minden nap 2 oldal Pelejóec tanulása. El sem mondható, mily romboló hatással vannak a fogékony gyermek lelkületére és jellemére a hitközségekben dúló vizsálkodások. „Wie die alten brummen, so die jungen summen.” A gyermekek egymás fejéhez vágják apjuk büneit. Amit otthon látnak a chéderbe viszik. Látják, hogy a hitközségi előjáróság legnagyobb része *mechallel sabesz* és erkölcsi élete sem*

kifogástalan. Ellenben a vallásos elem a hitközségi ügyek intézésénél, rabbi, sakter választásánál háttérbe szorul. Ilyen előjáróság egyik alet a másik után követi el, hiába minden protestálás, nincs fórum, mely ezeket megtorolja. A gyermekek előtt nincs titok, látnak, hallanak mindent, a kölecolást, hogy egymást leszólják, egyik a másikra, rabbit sem kivéve, kigyót-békát kiált. Ily állapotok mellett a fogékony gyermek lelkülete okvetlen meg lesz fertőzve. Hiába minden *müszerszefer*, ha a gyermek közvetlen környezetében nem lát maga előtt annak megfelelő erkölcsű, magaviseletű és vallásosságú mintáemberpéldányokat. Szülő, tanító és az előjáróság közösen felelős a jövő nemzedék erkölcsi értékeiért. Amit a gyermek lát és hall kihat az egész életére. A felelősséget másra hárítani nem lehet. *Neveljük gyermekeinket elődeink és nem a mi mintaképünkre. Bár akadna valaki, aki szavaimat megszívleli!*

Pscherhofer Miksa
(Sopron).

Katzburg Salamon

könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 22.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

קבל להדפיס ספרים ביומי ובמחיר נמוך

— Női és estélyi ruhák festése és tisztítása — „FAVORIT”

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler
Bp. VII., Csányi ucca 12
(Király ucca sarok)
Telefon: József 310-79.

Weisz Mór

orth. כשר sütdéje, Dob ucca 22. szám alatt.

Ünnepek előtti napon

NAGY BARCHESZ-VÁSÁR

Keksz, kétszersült, teasütemény, csokoládé és desszertek, nápolyi stb.

Tel. J. 423-65

HIREK

Olvasóink köréből vett számos rajshasonói üdvözléért ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket.

A beköszöntő ünnep alkalmából előfizetőinknek és barátainknak vig ünnepet יום שמחת תורה-t kívánunk.

— **Lapunk köv. száma az ünnepek miatt 7 1. hó 24-én jelenik meg.**

— **A SZENTFAL ÜGYE.** Mint Jeruzsálemből jelentik, a kormány békés megegyezést akar létesíteni az arabok és a zsidók között. Ez azonban aligha fog sikerülni. A ravasz főmufti, aki csak a zsidó *Herbert* Sámuelnek, a volt palesztinai főkormányzónak köszönheti börtönből való kiszabadítását s jelenlegi méltóságát, igen furfangosan ajánlatot tett: az arabok megengedik a Szentfalhoz való zárandoklást s az imádkozást, de — rendszeres I-tentisztelettel nem. Ez az ajánlat a nem-zsidó közvélemény előtt éppoly tolerans, mint amilyen sértő s elfogadhatatlan a zsidók részére. Az ügy kivizsgálására küldött bizottság, amelynek tagjai tudvalegőleg semleges állampolgárok voltak, állítólag a zsidó álláspont mellett döntöttek, de a döntésnek aligha tud most az angol kormány érvényt szerezni.

— **A JEWISH AGENCY MEMORANDUMA AZ ANGOL KORMÁNYHOZ.** Most látott napvilágot a *Jewish Agency*-nek az angol kormányhoz intézett emlékirata. Komoly, objektív okok vonulnak föl benne az eddigi palesztinai angol politika ellen. Különösen érdekes az a rész, amely Transjordániát (*Éver Hajardén*), ahol az Anglia kegyéből érdemtelenül uralomra jutott emir antiszemita politikát űz, a palesztinai mandátum területéhez tartozónak bizonyítja.

— **A HANG ADOLF HANGJA ÉS A KEZEK ÉZSAU KEZEI.** Még nem egészen biztos, vajjon Hitler Adolf elfoglalja-e fajvédő különítményével a német parlamentet, de a mi fajvédőink már előre isznak és kurjongatnak a medve bőrére. Erre példát nyújtott az „Uj Nemzedék” című állítólagos kormánypárti napilap egyik mult heti száma, amelyben említés történik a nyiregyházi gyilkosságról. Az áldozat eltemetése alkalmából dr. *Bernstein* Béla nyiregyházi statusquo főrabbi beszédet tartott és nyilván a *Ki-szoaj* heti-szakasz ama szávaiból: „*örür make*

rééhü bászoszer — átkozott legyen aki megöli testvérét orvul” fájdalomnak adott kifejezést afelett, hogy a gyilkos is zsidó. E szomorú alkalommal mondott beszédhez nevezett lap hihetetlenül alant és sértő megjegyzéseket tesz. A hangnem ugyanaz, mint ez 10 évvel ezelőtt divatozott a kurzusban. Ez a hangnem egy kicsit lehalkult időközben és Ézsau keze is lelkandát. Hitler győzelme azonban mikrofonja lett az elhalkult hangnak. Reméljük azonban, hogy a hang Adolf hangja, de a kéz az Ézsau keze, végleg megbénult s nem fog többé politikát csinálni Magyarországon. Mindenesetre azonban szégyeljük magunkat, mert a romániai cuzista, a németországi hitlerista lapok legalább — ellenzékiek s nem kompromittálják országuk kormányát.

— **A BESZKÁRT RAJSHASÓNÓI ÜLÉSE.** Egy magát kereszténynek nevező lap borzasztóan kikel az ellen, hogy a fővárosi villamos társaság igazgatósági ülése elmaradt az igazgatósági tagok egy részének roshasonói távolmaradása miatt. Ha a tagok elmentek volna, akkor a zsidó destruktőről hangzott volna a nóta, most, hogy az ünnep miatt távol maradtak, a zsidó uralomról hangzik az antiszemita panasz, mely valószínűleg csak akkor csendesülne el, ha a zsidó igazgatók leköszönének és helyeiket antiszemita elvtársaiknak átadnák. Így azután igen sok ú. n. közgazdasági zsidó kérdést lehetne elintézni...

— **Kilósruha házilag kezelve klór nélkül mosva „FAVORIT”**

— **TÓRATANÍTÁS PAPAN.** Pápáról írják nekünk: Az itteni *Ecz Chájim* egyesületnek a *Grünwald* Jakab rabbi vezetése alatt álló híres jesiváján kívül van egy talmud-tórája, ú. n. *jesivó ketanó*-ja is, melyet *Unger* Sch. J. vezet kiválóan. Utóbbi intézet osztályainak az ünnepek előtt voltak a vizsgái. Az alsóosztályok növendékeit *Frischmann* Bernát, *Schwarz* N., *Rappaport* M. oktatják kitűnő eredménnyel. Az intézetet a hitközségi tagok egy részének áldozatkészsége tartja fenn és az anyagiak ellátása terén *Steiner* Vilmos, *Bodansky* Zoltán, *Hoffmann* Józsa szereznek állandóan nagy érdemeket.

— **ÖREG EMBEREK.** Rigában Rafael *Feldmann* 117 éves korában elhunyt. Lettország legidősebb embere volt. — **Rajshasonó-kor** lett 100 éves *Moses Salamon* berlini polgár. Üdvözölte a porosz miniszterelnök kiküldöttje, a berlini híres porcel-

lángyártól pedig egy 100 éves tálcával ajándékozta meg a berlini városi hatóság. A hitközségi küldöttség élén a 100 évesnek fia, dr. *Salamon* rabbi köszöntötte.

— **A TOMCHÉ JESIVÓSZ ZAR-SZÁMADÁSA.** Az áldásosan működő egyesület templomi kifüggesztésre alkalmas alakban is közrebo-csátotta az elmúlt egyesületi évről szóló zárszámadását, melyet *Spitzer* Arnold elnök, *Kohn* Márton ellenőr és *Steiner* Salamon pénztárnok írt alá. Kiderül, hogy az egyesület legfontosabb két jövedelmi forrása a havi járulékok (15.128 pengő), továbbá a Tomché Jesivósz szombat-jainak bevétele (15.906 P). Az egyesület jesivák támogatására 29.035 pengőt; bócherek felruházására 2912 pengőt s bócherek gyógykezelésére 509 pengőt költött.

Uj év! Uj szerencse!

Nagy szerencse érheti Önt az új évben, ha nálunk vesz részt az osztálysorsjátékban.

Főnyeremény szerencsés esetben

500.000 P.

Minden második sorsjegy nyer. Rendeljen tehát sorsjegyet

Weisz Béla és Tsa

bankház, főelárusítónál

Budapest, VII., Dob-utca 9.

Sorsjegyek osztályonként:

Egész Fél Negyed

24.—P 12.—P 6.—P

Huzás okt. 17. és 20.

Szombat és ünnepnap zárva.

Óriási főnyeremények

M. kir. Osztálysorsjáték

Az elérhető legnagyobb nyeremény

P 500.000

Jutalom és nyeremények:

300.000

200.000

100.000

50.000

40.000

stb. stb. összesen közel

8 millió pengő készpénzben.

84.000 sorsjegy közül 42.000 nyer.

Az I. oszt. sorsjegyek hivatalos ára:

Egész 24P Fél 12P Negyed 6P Nyolcad 3P

Sorsjegyek az összes árusítónál.

Huzás október 17-én kezdődik!

— **A BUDAPESTI ORTH. ISKOLA SZÜNIDEI HÉBER TANFOLYAMA.** A hitk. előjáróság az iskolában évek óta rendszeresített szünidei héber tanfolyamát *Klein* Márkus isk. iaszeiki elnök és dr. *Deutsch* Adolf igazgató előterjesztésére az idén három tagozatúvá fejlesztette. A tanfolyamot, melyet *Eckstein* Wolf, *Singer* Jenő és *Sonnenschein* Sámuel vezették, állandóan 80—90 tanuló látogatta, kik úgy mint már az elmúlt évben is, naponta tej és süteményből álló tízórait kaptak. Az élelmezési akciót *Tauber* Emil és *Sonnenschein* Sámuel szervezték, a Budapesti Általános Tejesarnok adományozta a tejzsírkészlet felét, a *Fleischmann*-féle Tejgazdasági Berendezési vállalat az ivópoharakat. Pénzbeli adományokkal hozzájárultak: *Adler* Jakab, *Blechner* Jenő, *Herzog* József, *Klein* Dávid, *Klein* Márkus, *Kohn* I. Herman, dr. *Kohn* László, *Kammer* Manó, *Kövesi* Ignác, *Mayer* Ignác, *Müller* Dávid, *Rebenwurz* Izidor, *Renner* Dániel, *Reitmann* Manó, *Roth* Henrik, *Schlesinger* Adolf, *Schönberger* Fülöp, *Spitzer* Sándor, *Sussmann* Adolf, *Tauber* Simon, *Weinstock* Vilmos.

— **Megbízható szörmeárú cég: Belvárosi Szűcsáruház, IV. kerület, Kammermayer Károly ucca 4.**

— **KOREIN DEZSŐ VÁROS-ATYASÁGA.** Az egyedüli orthodox városatyja újbóli megválasztása körül versengés folyik a VI. és VII. kerületi választók széles rétegeinél. Mindkét kerületből küldöttségek keresték fel a mandátum elfogadására. *Korein* Dezső, mint köztudomású, a VI. kerületben legutóbb *Vázsonyi* Vilmos helyébe került a törvényhatóságba.

— **KÉT TEMPLOMOT ÉPITENEK BERLINBEN.** A Prinzregentenstrasseban szept. 16-án avatták fel a 2000 üléses *organás* templomot, amelynek csodás szépségéről írnak a lapok. — Egynehány órával előbb tették le egy az *Agricolastrasse*ban építendő konzervatív templom alapkövét.

— **A M. KIR. OSZTALYSORSJÁTÉK** főárusítói kéri, hogy akik a postán küldött sorsjegyek árát még nem egyenlítették ki, szíveskedjenek a megfelelő összeget azonnal kifizetni, mert a nyereményigény és minden más jog csak úgy biztosítható, ha a sorsjegyek ára az előírt 30 fillér költséggel együtt a huzás előtt kiegyenlített. Ha azonban bármely oknál fogva a sorsjegyeket nem akarják megtartani, küldjék azonnal vissza az illetékes helyre.

— **KÉT UJ HALACHIKUS KÖNYV.** A napokban két értékes héber munka jelent meg a könyvpiacon; mindkettőnek *Schwartz* Zsigmond kisvárdai talmudtudós a szerzője. Az első mű *Givász Pinchosz* néven a „*nikürt*” tárgyalja, azaz a marha különböző vér- és faggyúereinek a vallástörvény szerinti eltávolítását részletezi és az idevonatkozó szabályokat összeállítja. A mű már néhány évvel ezelőtt jelent meg és most lényegesen bővített második kiadásban került ki. — A második „*Minchasz Ajmer*” címen a *szefir*-napok jelentőségét, szokásait, vallási előírásait foglalja magában. Ez a tárgykör nem lett még eddig teljesen átkutatva s itt domborodik ki szerző mély tudása és alapos ismerete a talmud és annak kommentárjai irodalmában, mert a legelrejtettebb könyvekben búvárokodott eredményesen és nagyon értékes, eddig ismeretlen anyagot hozott felszínre. Korunk legnagyobb gaonjai approbálják a művet, amely rabbiknak nélkülözhetetlen és szerzése minden talmidhóchomnak ajánlható. Nemcsak a könyv használhatósága miatt, hanem elismerésképpen a szerző, a mai időkben oly ritka idealizmusának s Tóraszeretetének.

— **LÁNYOK AGUDA-CSOPORTJA.** Mint Érsekújvárról jelentik, az ünnepek előtt tartotta a nyári szünet után az Aguda lánycsoportja az első összejövetelét, mely alkalommal *Lövy* Mimi elnök a hetiszakasz ismertető szép, érdekes fejtegetésekkel teltett, mély gondolatokkal átszőtt előadást tartott. Az előadás után megtartott gyűlésen elhatározták, hogy az iskolaév folyamata alatt a csoport minden arra szoruló gyermekét naponként tejjel el fog látni. Az erre szükséges pénzt az áldozatkész hitközségi tagok önkéntes járulékaiból teremtik elő.

— **A 90 ÉVES MELAMED ÖRÖME.** *Hajdunánásról* írják nekünk: Mult szombatn hitközségünkben időzött *Roth* Fülöp vajdácskai főrabbi, megdicsőült nagy gaonunknak, az „*Afszé Örecz*” szerzőjének unokája, anyja *Jahrzeitja* megülsére. A hitközségi előjáróság felkérésére tartalmas *charifusz-magidüsz*

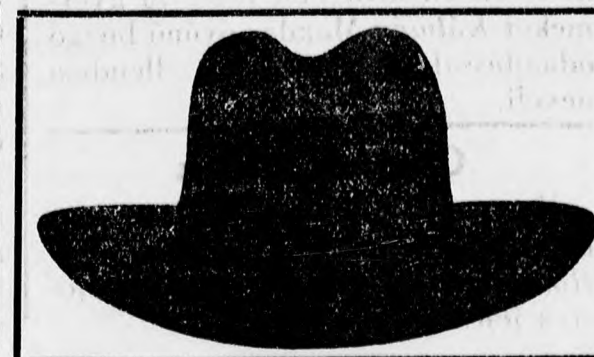
beszédet mondott. A hallgatóság sorában ott volt *Feldmann* Sámuel melamed, aki a főrabbit *alefbészre* tanította. A beszéd végzetével odament a szónokhoz a 90 éves aggastyán s meghatottan ismételte a *Mislé* igéjét: „*beni im chóchom libechó, jiszmach libi gam óni*” — fiam, ha bölcs a te szived, örvendezik az én szívem is”.

— **Megbízható szörmeárú cég: Belvárosi Szűcsáruház, IV. kerület, Kammermayer Károly ucca 4.**

— **A TISZASZALKAI MARTIR.** *Schwarcz* Zélig menyasszony-leánya javára újabban a köv. összegeket kaptuk: *Friedmann* Ferenc gyűjtése Kiskunmajsa 40, *Kalla* Jónás és *Genud* Dávid gyűjtése, *Felsőszolca* 18.50, *Katz* Salamonné gyűjtése, *Kölcse* 18, *Davidovics* Dávidné és *Gedinger* Regina (*Kisléta*) gyűjtése *Póspetrin* 15.50, *Winkler* Mórné főrabbiné gyűjtése, *Gyórszentmárton* 14, *Schwarcz* Farkas és *Herskovic* Sámuel leányai gyűjtése, *Nyirbogat* 12.50, *Porjesz* Benőné, *Csorna* 5, *Tanenbaum* Gyula, *Miskolc* 3, *Czin* Ignác, *Diósgyőr* 3, *Kluger* Izidorné, *Ujker* 3, *Silberstein* Ede, *Karád* 3, *Roth* Elek, *Istenmezeje* 2, *Rosenfeld* Etus és *Kaufmann* Sárika, *Nagykálló* 2, *Márkus* Lajos, *Székesfehérvár* 1.50. *Összesen P 141.* A mult számban kimutatott gyűjtéssel együtt összesen P 431. Az összeget rendeltetési helyére juttattuk.

— **FEGYVERCSEMPÉSZES PALESZTINÁBA.** Jeruzsálemi jelentések szerint Transjordániából állandóan fegyvercsempészes folyik Palesztinába, az arabok részére. Az eddig becsempészett fegyverek száma eléri az ötezret. A csempésztés lehetővé teszi *Abdullah* emir, *Anglia* hűbérese. — Ilyen gazdálkodás folyik ott.

— **IFJUSÁGI ÉLET GUTÁN.** A gutai (Szlovenszko) *Tiferész* *Bachurim* mostanában avatta fel *imaházát*, amelynek felszerelését nemeslelkű adományozók ajánlották föl, mégpedig: *Kohn* Vilmos hitközségi elnök, dr. *Hajós* Frigyes, dr. *Herzog* Márton, *Fischer* József, *Jossovits* Aron. A *Pollák* *Salamon* elnökléte alatt álló egyesületben *Ungár* *Dezső* tart hetenkint előadást.

Ajánlom széles karimájú velur és nyúláször kalap-specialitásaimat (Bibor-Hüte), 8-10 cm. széles karimával

Kívánságra bármilyen kalapot rövid idő alatt elkészítek.

Wacha János

kalaposmester

Budapest, IV., Múzeum-körút 43.

Telefon: Aut. 840-07.

NAPTÁR

Hétfő: Erev Szükajsz.
Kedd-szerda: Szükajsz 1.-2. nap.
Csütörtök-péntek: Chajlhamajéd.

Sábosz Chajlhamajéd (Kajhelesz)
Gyertyagyújtás 4'45, szabat kim. 5 40.
Vasárnap: Chajlhamajéd 4. nap.
Hétfő: Hajsánó rabbó.

Kedd: Semini Aceresz (Mazkir)
Szerda: Szimchasz Tajró
Sábosz Berésisz, Tisri 26.

Rajschajdes bencsolás -
Gyertyagyújtás 4'35, szabat kim. 5'30.
Szerda-Csüt. Rajschajdes Chesvon

לשנה טובה תכתבו

Ezen rajshasonói kívánságot tartalmazták a mult számunkban közölt rejtvény harmadik sorai, felül-ről lefelé olvasva:

Table with 2 columns: Hebrew characters and their corresponding words: Zászló, Gabona, Meríteni, Reszketés, Izsák egyik fia, Tüskebokor, Adni, Szerkesztieni, Háló, Mennyiséghatározó, Parancs

A talányt helyesen megfejtették: Herskó Adolf (Hajduböszörmény), Friedmann Andor (Kiskunfélegyháza), Grosz Jenő (Vásárosnamény), Jungreis Amrom (Gyöngyös), Altmann Sándor (Szendrő), Windt Miklós (Nyiregyháza), Salamon Mór (Mezőkovácsháza), Kiszner Miksa (Nógrád), Groszman Hermann (Demeceer), Merczel Ernő (Tiszafüred), Rothmann Antal (H.-böszörmény), Ungár Miklós (Érsekudvart), Stern Jenő (Galánta), Schwarz Henrik (Nagykároly), Schönberger Ignác (Ujpest), Eckstein Márkus (Sátor-

aljaujhely), Weisz Herman (Győr), Brizsk Jenő (Biharnagybajom), Winkler Gyula (Vác), Walter Jenő (Nyiregyháza), Müller Pinchosz (Petrozsény), Strausz Mór (Kenéz-lő), Weisz József (S.-aljaujhely), Mezei József (Nyiradony), Neuwirth Ernő (S.-aljaujhely), Zimmermann Samu (Edelény), Bráver Mózes (Makó), Lőrincz Lili és Malvinka (Nagyoroszi), Weinstock Albert (Győr), Fettmann Antal (Biharnagybajom), Mann Samu (Vác), Goldstein Mózes (Hodász), Krausz Dezső (Tiszalök), Baum Rachel (Pápa), Birnbaum Jenő (Putnok), Eisenberg Ferenc (Ujpest), Kornfeld Mór (Nyirecsaholy), Fischmann Izrael (Megyaszó), Friedmann Ignác (Emőd), Berkovics Éliás (Vác), Oberländer Zsigmond (Ujpest), Luger József (Budapest), Márkus Sámuel (Nógrádbercel), Klein Nándor (Ujpest), Neumann József (Poroszló), Lefkovics Miklós (Sátoraljaujhely), Paplanos Márkus (Nagyecsed), Tigermann Sándor (Békéscsaba), Weisz Ignác (Jánosháza), Brizsk Izidor (Tiszadada), Weisz Sámuel (Nagyecsed), Zimmermann Lipót (Edelény), Reich Manó (Ricsé), Spitzer Mózes (Füzesgyarmat), Hanz Sándor (Harsány), Brizsk Jenő (Gönc).

RABBIVÁLASZTÁS. A kunszentmiklósi orth. hitközség vasárnap, szept. 28-án megtartott közgyűlésén Paneth Izsák budapesti egyleti rabbit egyhangulag főrabbijává választotta.

ORTH. ZSIDÓ ÓVODA DEBRECENBEN. Régotha érzett hiányt pótolta a debreceni orth. hitközség, amikor a Talmudtóra égisze alatt németnyelvű gyermeknevelő intézetet (óvodát) létesített. Az óvoda felállítását Braun Mór lelkes áldozatkészsége tette lehetővé azzal, hogy bold. felesége Bernfeld Szeréna emlékének a megörökítésére felajánlotta, hogy az óvoda teljes berendezésének és összes felszerelési tárgyainak költségeit fedezi. Ennek a pártját ritkító, nagyjértékű adományozásnak köszönhető, hogy a debreceni orthodoxia ezen - a vallásos nevelés szempontjából rendkívül fontos - új intézménye a legtökéletesebb megszervezéssel kezdte működését. Az óvodába beírt 70 gyermeket Kálmán Magda óvónő buzgó odaadással, igaz vallásos szellemben neveli.

Családi hírek

Hartmann Etelt, megb. Hartmann Dávid főkantor leányát eljegyezte Horovitz Ferdinánd, a munkácsi jesiva jeles növendéke.

Bementem a sátorba...

Rejtvény -
Beküldték: Luger J. (Bpest), Fettmann A. (Bajom), Weisz I. (Jánosháza)

שאלה: מה שכתב?
תשובה: סוף סוף החילה שמי
תחילה סוף סוף שמי
באתי אל הקבה
וגם נח נח כתיבה

(Valakitől héber neve után kérdezősködtek, amire ő a következő körülírással felelt:

a vég vége nevem kezdete,
a vég kezdete nevem vége,
bementem a sátorba,
Noach is bement a bárkába.)
Megfejtők nevei a jövő számban.

NEM REFLEKTÁLUNK! Meltóságunkon alulnak tartjuk. az Egyenlőségnek ellenünk intézett durva tónusú közleményére reflektálni.

UJ ORTH. TEMPLOM FIUMÉBAN. Fiuméből írják nekünk: Szeptember 21-én volt az új fumei orth. templom alapkövetétele, nagy közönség előtt és impozáns ünnepség keretében. Wachberger Dávid rabbih. ünnepi beszédet mondott.

BEKÜLDÖTT HIREK. Szarvason az ünnepek alatt Stern Gerson marosludasi főrabbi funkcionált nagy tetszéssel. - Két hét előtt látogatta meg szüleit Csengeren Katz Antal dunaszerdahelyi rabbi. A helyi főrabbi és az előjáróság felkérésére tartott drósója felejtethetlen marad a hitk. tagjainak. - Donath Fülöp onódi rabbi az ünnepek előtt Arnóton magasróptú drósót mondott.

BRISZ-UNNEPÉLY. Vasárnap, Tisri 6-án avatta őseink frigyébe újszülött kisfiát Roth Henrik Budapesten. A dúsan terített ünnepi asztalt Sussmann, Steif, Welcz rabbik és Klein Márkus beszédei ékesítették. A majhel-teendőt Bernáth Sámuel kántor látta el.

Szerkesztői üzenetek

E. S., SZ.-HELY: A még hátralevő négy beiktatással várunk. - NYIREGYHÁZA: Multkori közlésünkbe sajnálatos sajtóhiba csúszott be, amennyiben az ottani Talmudtóra és a misnajosj-chevra két különálló egyesület. Az utóbbi szijumjén résztvevők a misnajosj-chevra könyvtára javára adakoztak. - CHESBAJNAJSZ: Nem. - „JESIVA”: A hadházi, valamint a tinnyei jesiván a téli zman a rendes időben megkezdődik. - MISKOLC: Nem hasgocho alatt gyártott keksz, amennyiben a cég nem megbízható, nem kóser. - TÖBBEKNEK: Közleményeik, a közbesett Jajmkipür miatt, elkésve érkeztek.

Orsz. Tomché Jesivós Egyesület, győr

Postacsokszámla 40.530

A kim. összegekhez hozzájárultak:

Rajka: Löwin Mór 10, Löwin Samu 9.40, Weisz J. 5.10, Reisner S. és fia 4.50, id. Weisz Ign., Weisz V. 3.10-3.10, Lebovics Izsák 2.80, Kurcz L. 3, Pollák H., Dux H. Oroszvár 2-2, Klinger J. 1.90, Bucheister S. 1.88, Kurcz A., Silberberg H., Trödl G. 1.80-1.80, Kurcz F., Löwin B. 1.70-1.70, Gelehrter J. 1.40, Schwarcz Izidor 1.20, Lang Jenő 1.10, Spuller Zs., Ungár Izidor 0.90-0.90, Weisz A. 0.80, Kurcz N., Weisz Ignác ifj. 0.50-0.50. Kisebb adományokból 1.64.

Recsik: Grünhut Jenő, Fried Jenő 3-3, Stern M. 2, Kohn M., Czeisler A., Izsák M., (Grünwald J., Schwarcz L., Rosenberg D. Mátraderecske), Farkas Jenő 1-1, Pauncz I., Czigler L. 0.50-0.50.

R-aranyos: Salamon J., Lebovics J. 2-2, Salamon A., Goldstein M., Branner A., Klein J., Lebovics B., Goldstein M., Branner J. 1-1, Eichler H., Klein D. 0.50-0.50.

Ricsé: Löwenkopf Jenő, Fischer Jenő 10-10, Löwenkopf M., Löwenkopf Adolf, Einzig J., Friedmann M. 5-5, Zucker J., Löwenkopf D., Kleinbardt B., Zucker Testvérek 4-4, Zucker I., Schwartz E., Klein A., Stark M., Neufeld H. 3-3, Gottlieb H., Weinberger F., Stark L., Sorger Izid., Zucker S., Weinstock R., Weinstock S., Perlstein H., Zucker N., Löwenkopf A. 2-2, Rubin Izidor, Friedmann B., Markovics J., Strikberg D., Friedmann M., Eichler H., Leitner P., Klein S., Róth M., Klein M. 1-1.

Rudabánya: Deutsch Vilmos Zubogy 8, Klein L. Alsótelekes, Neumann Mór, N. N. 5-5, Hiller E. 4, Kardos V., Csathó P., Drexler L., Schönberger Gy. 3-3, Fischer H. 2.

Sály: Brieger H., Krausz Testvérek 3-3, Grosz J. 2.50, Schönberger J., Schwarcz A. és fia, Szegfü I. és fia, Frank B. és fia 1.50-1.50, Weisz A., Weisz L. és M., Kleinmann H., Brieger P., Fried M., Weisz Lip., Guttmann M., Goldmann L. 1-1.

Sarkad: Grosz M. főrabbi 2, dr. Kerekes S., Feldmann K. 5-5, Altmann S., Friedmann B., Gettler F., Klein Zs. 3-3, Miskolczy J., Schäffer H., Gróf J., Steiner L. 2-2, Grünwald S., Hermann D., Hermann J., Kupelner S., Tullmann A., Jakabovics I., Berkovics J., Steiner S., Sipos, Schwartz L., dr. Hexner A., Friedmann A., Könyves M., Lázárovc G. 1-1, Goldstein D., Róth S. 0.50-0.50.

S-udvari: Katz Áron, Berger S., Berger J. 4-4, Guttmann E. 3, Berger I. 10.50, Schnebl Zs. 8.50, Loránt Fischmann A., Neumann B., Katz B., Weisz J., Rosenberg E. 2-2, Fried B., Goldstein L. 1.50-1.50,

Farkas F., Grosz M. 1-1, Fried Gy. 1.50

Sárvár: Löwin A. 25.50, Schwartz A. 12.50, Spiegel Vilmos 12, Löwinger I. 10.50, Schnebl Zs. 8.50, Loránt Gy., Spiegel Henr. 8-8, Spiegel J., Szombathely 7.50, Frieber Lajos 7, Flesch S. 6.50, Berger A., Flesch H., Goldschmied J. 6-6, Ladányi G. 5.60, Bass I., Guttmann I., Krausz S., Löwin Izr., Schiller K. 5-5, Fischer I. 4.50, Bass S., Kohlmann I., Löwinger D. Jánosháza, Löwinger Dávid, Löwinger A., Mandler B., Rechnitzer S., Weisz M. 3-3, Berger S., Winkler P. 2.50-2.50, Bürgner S., Fisch N., Grosz A., Hirschenhauser E., Kohlmann F., Kupfer I., Prossnitz M., Rosenthal I., Schreiber F., Sulzbeck R., Wertheimer I. 2-2, Hoffmann H., Mandler I., Pollák D. 1.50-1.50, Frieber R., Günszberger E., Kupfer Z. 1-1.

S.-a.-ujhely: Orth. Hitk. Temploma: Deutsch Adolf, dr. Schweiger Mór 15-15, Perlstein A. Ch. 7, Waller H. 6, Guttmann J., Steinbach A., Rose J., ifj. Deutsch S., Klein A., Mandl D., Blumenfeld A., Blumenfeld J., Blumenfeld L., Teitelbaum M., Siessholz H., Kornitzer Lipót, Krausz H. 5-5, Perlmutter L. 4, Stern J., Mencil B. 3-3, Bernfeld N., Friedmann M., Linder D., Silbermann G., Klein M., Oppmann Ign., Stark M. 2-2.

S.-a.-ujhely: Teitelbaum-imaház: Goldberg E. 2, Teitelbaum M., Silber A. J., Teitelbaum S., Kohn S., Teitelbaum L., Amszel S., Teitelbaum D., Lefkovics J., Teitelbaum A., Lefkovics A., Waldmann P., Odze R. 1-1, Halpern O., Grünfeld B., Ringel A., Klein J., Reichard W., Odze D., Klein L., Goldmann S., Groszmann E., Katz S., Rothstein D., Friedmann H., Friedmann J., Saltz Ch., Schönfeld A., Dávidovics S., Schönfeld M., Schönfeld B. 0.50-0.50.

Sonkád: Rosenfeld A. 6, Fried J., Farkas I. 2-2.

Szarvas: Orth. Hitk.: König Mór, Rosenberg Gyula, Schlesinger Sám. 10-10, Rosenberg Ignác 6, Fekete B., Fleischer B., König H., Löwy S., Májesz L., Schlesinger G., Sabel J. 5-5, Kallus S. 4, Fekete M., Jakabovics S., Rosenberg S., Schlesinger M., Schönwald K., Schönwald L. 3-3, Schlesinger D. 3.50, Berger M. 2.72, Andermann B., Blonder S., Blau M., Friedmann B., Guttmann F., Guttmann H., Krón B., Klein Jakab, Kaisler J., Kohn S., Majesz P., Schlesinger A., Schlesinger S., Schwarcz A., Schwarcz S., Weinberger H., Schwarcz H. 2-2, Andermann Bence, Berkovics M., Bunczel I., Ehrmann M., Glück D., Klein Ign. I., Klein M., Krausz A., Schwarcz I., Schwarcz M., Teitelbaum N., Rotter J. 1-1, Lebovics I., Lebovics M. 0.50-0.50, Steif S. 3.

Szeghalom: Wallerstein Lipót, Werner Henrik 3-3, Friedmann J. és fia 2.60, Ginstler J., dr. Nuss-

baum K., Schillinger A., Schwartz V., dr. Werner E. 2-2, Deutsch M. és fia, Márkus E. és fia, Farkas J. 1.50-1.50, id. Altmann Ignác, ifj. Altmann Ignác, Braun G., Kallus N., Kiss S., Kohn Miksa, Kohn Mór, Kovács L., Magyar Z., Planer B., Rosenberg S., Róth J., Römer Lajos, Stepler B., Steiner S., Schwartz M., Schwarcz Miksáné, Weisz S. és Z., dr. Zalai Zsigmond 1-1, Markovics M. 0.60, Briebram H., Efrajer J., Grosz Záli, Kardos I., Kelemen I., Klein L., Kohn D., Kohn F., Kohn I., Messinger K., Rosner Lipót, Sporer P., Steiner F., Schwarcz S., Sebes P., Lövenstein L., Weiszbrum I., Réti J. 0.50-0.50, Weiszbrum G. 0.60. Kisebb adományokból 0.80.

Székesfehérvár: Orth. Hitközség: Heinrich Armin főrabbi és fia 10, Deutsch és Keller, Stärk M. Bpest 5-5, Krausz J., Stern H., Salamon N. Budapest 3-3, Adler Izr. kántor, Schlesinger kántor, Goldberger főkántor, Stärk S., Schwarcz H., Kollin V., Krausz L., Gerőfi A., Strausz M., Róth J., Schön S., Márkus D., Löwy Betti 2-2, Adler E., Fried G., Reich D., Márkus L., Stärk I., Prager S., Wiener L., özv. Fleischnanné Budapest, Singer F., Wohl J., Freud M., Schwarcz M. (Otthon-kávéház), Kürschner Gy., Engel G., Wohl Zs., Singer J., Horovitz N., Gál S., Pórász L., Schwarcz J., Kálmán S. 1-1, Schiffer J. 0.80, Benedikt Jenő, Benedikt J., Steiner H., Schwarcz A. 0.50-0.50, Schwartz G., Schwarcz M. (fűszeres) 0.40-0.40.

Szilasbálás: Rosenthal M., Sonnenfeld J., Ungár S., Kardos V., Sonnenfeld S., Ungár M. 1-1.

Szendrő: (Kimutatva 75, utólag még 30, összesen 105.) Altmann S. főrabbi 3, Ausländer Bernát, id. Krausz Ad., dr. Sándor J., Weiszlovics Sidney 5-5, Groszmann J., Salczmann M., id. Altmann 4-4, Friedmann M., Friedmann P., Brünn V., Adler S., Preszler M., Róna P., N. N. 3-3, Brünn M., Lefkovics A., Reichmann I., Einhorn Ignác, Reichmann S., Steiner S., Fogel S., Kauszmann Zsigmond, Kohn I., Fiedmann F., ifj. Altmann, Friedmann Ignác, Risner I., Spiegel O., Drexler G., Schwarcz M., N. N. 2-2, Schwartz E., Zimmermann M., Lichtenstein Ignác, Grosz S., Glück A., Drexler Zsigmond, Bruciner S., Kammer B., Basch, Weisz H., Ungár Z., Rosenberg E., ifj. Spillinger J., Uhr Hermann, id. Spillinger J. 1-1.

Tarpa: Klein D., Lang Abr., Markovics M. Newyork 5-5, id. Klein J. 2.50, Klein M., Berkovics J., Rosenblüth L., Weiser J., Grünfeld A., Blau A. 2-2, Blau I., Markovics H., Adler S., Edenberg D., Mendlovics M., Friedmann A., Klein D., Katz J. 1-1, Lichtenstein D., ifj. Klein J., König G., Lefkovics J., Kassirer D., Löwi M., Schwartz I., Klein F. 0.50-0.50, kisebb adományok 0.96.

Tamási: Walder Mihály 5, Hirsch Ignác 2.50, Abelesz A., Korai D. 2—2, Vágó J., Molnár M., Taubner, Kertész B., Taubner M., özv. Abelesz H.-né, Weisz A., dr. Hirsch, Schwarcz D., Wiener M., Kürschner, Deutsch V., Fischer M., Deutsch L., dr. Kabos, Mautner, dr. Hajós, Jeruzsálem E., Dániel L. 1—1, Kertész, Kellner M., Frank S. 0.50—0.50.

Tab: Breuer B. főrabbi 2, Weisz Jenő 10.50, Nádas Jenő, Schlesinger József, László Béla 10—10, Goldberger J. 9, Weimann N. Bábony 8, Deutsch E. 6, Hoffmann L. 5.50, Hoffmann M., Krausz D., Löwi S., Kürschner Ignác, Herczog Ignác 5—5, Nobl J. 4, Nobl M., Galandauer M. 3.60—3.60, Kreisemann J. 3.80, Wiener F. 3.70, Herczog S., Rosenberg R., Reichmann E., Kuttner M., Herczog Izsó, Frankfurter J., Singer M. 3—3, Blau M. 2.30, dr. Politzer Ignác, Bachrach Gy., Bloch A., Singer Ö., Kallus M., Hoffmann J., Kreisemann D., Kohn S., Ullmann M. 2—2, Neumann J. 1.70, Herczog K. 1.10, Schwartz L., Kürschner A., Deutsch Gy., Deutsch L., Fingerhut J., Rosner S., Mermelstein S., Rónai A., Kuttner Miksa, Josefavics M., Braun L. 1—1, Friedmann J., Feldmann H. 0.80—0.80, Rosner V., Zuckermanndl A. 0.50—0.50.

Tálya: Rosenbaum Lipót főrabbi 1, Atlas Rezső 4.46, Farkas Imre 3.38, Eisen D. 3.36, Friedmann A. 3.24, Pászternák Benj. 2.98, Pászternák A. 2.96, Perl M. 2.72, Friedmann L. 2.52, Guttman G., Perl S. 2.48—2.48, Pászternák S. 2.98, Pászternák M. 2.38, Moskovics Izidor 2.32, Rogner J., Altmann M., Hercz E., Nagy A. 2—2, Morgenstern A. 1.96, Einhorn E., Teitelbaum Abr. 1.84—1.84, Rogner S. 1.86, Farber J. 1.81, Teichmann J. 1.70, Grosz B. 1.68, Schwarcz Abr. 1.54, Bálint A. 1.50, Blau Abr., Farkas Jenő, Schwarcz J., Friedmann S. 1.36—1.36, Littmann I. 1.34, Friedmann G. 1.04, Hoffmann Ignác 1, Moskovics J. 0.98, Altmann Ignác 0.90, Farber J. 0.68, Einhorn M., Blau L. 0.54—0.54, Stern M. 0.90, Rogner M. 0.86, Teitelbaum M. 0.50, Farkas M. 3.40.

Tarcal: Rosner H. főrabbi 1, Safir Jenő 6, Glück Dezső 4.40, Adler A. 4.25, Weisz S. 3.60, Fried E. 2.20, Safir S., Krauszmann A. 2—2, Krauszmann B. 1.60, Reich M., Windt J. 1.50—1.50, Braunstein H. 1.25, Altmann M., Fränkel J., Reich F., Reich I., Rottmann J., Spitz J., Sternberg I. 1—1, kisebb adományokból 10.65, Safir M. 1.50.

Tarcal: Tiferesz Bachurim: Glück H. 1.58, ifj. Reich J. 1.50, Fränkel M. 1.18, Sternberg D. 1.04, Safir L. 1, ifj. Sternberg J., Klein M. 0.94—0.94, Fränkel S. 0.86, Kirsch H. 0.72, Rosner J. 0.70, Spitz E., id. Reich J. 0.68—0.68, Glück A. 0.58, Glück N., Glück J., Glück E. 0.50—0.50, kisebb adományokból 1.12.

Téglás: Fülep Mór 4, Mandl Mór

3, Paneth V. 2.20, Ráth S. 2, Rosenfeld M., Hecht A. 1.50—1.50, Leiter J., Grünwald J. 1.20—1.20, Wiesner V., Grosz B., Paneth E., Grünfeld M., Brandstein J., Frenkel Á. 1—1, Mandl L., Grünwald M. 0.70—0.70, Nyul L. 0.80, Grünwald Mór 0.50, kisebb adományokból 2.90.

Tetétlen: Strauszmann S. 3, Mautlinger J. 1.40, Margittai J. 1.20, Schwarcz Ignác, Kupferstein F. 1—1, Klein L. és fiai 1.10, Klein Kis P. 0.80, Schwartz Sám., Schwarcz S., Schwarcz J., Klein S., Klein A., Steinberg I., Mandel L., Schnitzler 0.40—0.40.

Tinnye: Alt Gy., Alt I., Knöpfler M., Schwarcz L. 2—2, Knöpfler S., Knöpfler I., Alt J., Knöpfler F., Knöpfler Lipótné 1—1, Schreiber M., Knöpfler L. 0.50—0.50, Neumann J. 0.72, Rézműves N. 0.28.

Tiszadada: Brizsk Jakab főrabbi 2, Schwartz Sámuel 5, Lindenfeld M., Klein R. 4—4, Friedmann S., Seelfreund V. 3—3, Leichter V., Krammer B., Weinberger M., Katz B., Leichter I., Deutsch I., Rosenbaum S., Leichter H., Hartstein S. 2—2, Adler I. 1.50, Fried Abr., Kohn A., Klein L., Krausz Á., Krausz E., Kohn S., Friedmann H., Ormai M., Fried S., Fried E., Klein L., Schwarcz N., Leichter L., Zuckermann J., Lindenfeld N. Tiszadob, Grünwald N., Glückmann S. 1—1, Leichter S., Fischbein E., Klein S., Ungár F., Glückmann I., Glückmann B. 0.50—0.50, Glückmann J. 0.24.

Tiszadob: Lindenfeld K. 3.90, Schwartz J. 3, Schwarcz G. 2.60, Krausz M. 2.85, Altmann L. 2.40, Fekete S. 2, Büchler F. 1.80, Krausz Gy. 1.70, Goldstein A. 1.45, Taub M. 1.30, Deutsch A. 1, Stark H., Adler N. 0.90—0.90, Lindenfeld M. 0.50, Auspitz B., Weiser M. 0.40—0.40, kisebb adományokból 1.

Tiszafüred: Strasser Sám. főrabbi 1, Kiss Ferenc elnök, Grosz Miksa, özv. Flamm S.-né 10—10, Blau Alb. 8, Weiner E. 5.60, Rubinstein A., Rubinstein S., dr. Kiss A. 5—5 dr. Békefi L., Breuer F., Lipschitz S. 4—4, Epstein S. 3, ifj. Braun A., Teixler H., Grünfeld Ignác, Epstein Jakab, Glück Gy., Grünfeld L., Hercz K., Weiszmann G., ifj. Klein D., Rubinstein K., Rubinstein H., Rosenfeld D., Rosenfeld L., id. Schwarcz M., Schwarcz Márton, Wildmann L., Breuer J. 2—2, Schwarcz D. 3, Blau L., Braun I., Spitz J., Schwarcz E., Fischer H., Feuer G., Fischer L., Friedländer S., Goldstein A., Herskovics H., Héber D., Kanczler S., Schwarcz S., Lichtig L., Löwinger J., Lebovics J., Löw M., Schwarcz A., Rössler H., Rubinstein M., Schwarcz And., Spitzer A., ifj. Schwarcz M., Schwarcz I., Schwarcz B., Weiszmann M. és J., Würdiger M., id. Braun A., Braun G. 1-1, Löw B. 0.50.

Tiszaiagar: Eckstein S., Deutsch Z. 2—2, Steiner B. Tiszaörs 3.50, Brüll

I., Rosenfeld L. 1—1, Waldmann B. 0.50.

Tiszánána: Friedmann J. 3, Friedmann Gy. 1.50, Goldberger J., Grünfeld A., Goldberger Józ., Frisch J., Funk N., Frankfurt A. 1—1, Blatt J. 0.50.

Tiszapalkonya: Blitz G., Krausz I. 2.50—2.50, Klein Zs. 2, Weisz M., Friedmann Ignác, Blitz Gy., Löwi M., Schulmeister D., Löwi E. 1—1, Leichter J., Blitz M., Spitz M. 0.50—0.50.

Tiszaszederkény: Dróth Béla 2.40, Engelmann S., Engelmann J., Danczinger E. Kesznyéte 2—2, Fried S. 1.20, Feier S., Friedländer L. Kesznyéte, Dróth E. 1—1, Appel B., Rosenblüth H. 0.50—0.50.

Tiszaszentimre: Dékány Ödön, Fisch Vilmos 10—10, Schwartz S., Adler S. 5, Krausz D., Bónis D. 3—3, Epstein F., Stengl A. 2—2, Epstein Z., Krausz F. 1—1, Schwarcz M., Német Á. 0.50—0.50.

Tokaj: Jungreis Nándor főrabbi 2, Fränkel Dezső 13, Grosz Izrael, Grosz Vilmos 10—10, Grosz M., Grosz F., Lazarovics A., Klein L., Schiffer F., Seiler M., Schwartz L., Zinner A., Szász H. 5—5, Fuchs H. 3, Rogner H., Deutsch M., Klein J., Weisz V., Fränkel I., Krauszmann H., Engel J., Liebermann S., Wohl J., Engel S., Taub Á. 1.50—1.50, Neufeld J. rabbi Gyöngyös, Grünwald H., Reich S., Fränkel Z., Glück H., Lefkovics H., Fränkel P., Klein S., Keisler B., Grünwald M., Klein A. 1—1, Lieber E., Klein M., Berkovics B., Schwartz M., Rosenberg Z., Frank H., Guttman I., Klein J., Mandel M., Zoldán Á. 0.50—0.50.

Tótkomlós: Iczkovics Jenő 18, Iczkovics Ferenc és fia 17, Iczkovics Z. 3, Ackermann B., Rosenberg G. 2—2, Buchbinder M. és fia 1.50, Grosz L. 1.40, Braun S., Klein S., Klein Zs., Pintér Gy., Vogel I. 1—1, Klein F., Klein M., Grosz M., Klein A., Kaufmann F., Grosz H., Altmann E. 0.50—0.50, Kirschner A. 0.40.

Tolna: Krausz S. 3, Krámer Miksa elnök, Weltmann Ignác, Trutzer A., Stern M., Reich V., Singer S. 2—2, Stern M., Beck I., Müller M., Czucker J., Mandl L., Krámer I., dr. Simkó P., Schön B., Strasser Á., Garai M. 1—1, Adler S., Bloch Á., Berger G., Berger M., Dániel Zs., Ehrlich M., Fichtl J., Gyémánt I., Krámer M., Löwy M., Lusztig L., Löwy Márton, Löwy J., Löwy Ignác, Löwy D., Meer N., Müller H., Rózsa I., Rosenbaum A., Steiner L., Steifberger M. 0.50—0.50, Krausz R. 0.30, N. N. 0.20.

Uraiuifalu: Rosenthal A. 6, Deutsch S. 1.90, Libenan H. 1.06, Kohn Simon 1.

Vanyarc: Grünwald M., Schneller T. 4—4, Schneller S. 2, Spielberger M., Korniss J. 1—1.

(Befejezés a 19-ik oldal végén.)

A királyi vő

5 Irta: Dr. Lehmann. Fordította: Moskovitsné Weisz Amália

— Nem tudjátok, hogyan került a palotába? — kérdezte Reb Sabszoj újból vendégét.

— En úgy hallottam, hogy a király eszméletlen állapotban találta egy erdőben — válaszolt a vendég.

Másnap reggel már el is búcsúzott Rabbi Sabszoj a feleségétől és gyermekétől, hogy Krakóba utazzék. Eszter iránt érdeklődni. Mikor Krakóba érkezett, meghallotta, hogy a király a családjával együtt Litvániába utazott. Erre ő nem várta be a király visszatértét, elutazott utánuk Litvániába. Szülőföldjére érkezve, eszébe jutott neki minden, ami gyermekkorára óta történt vele. Eszébe jutott, amint apjánál, Rabbi Méirnél tanult és hogy később a gazdag ékszerész reb Wolfnak a Remó unokájának leányát vette el, majd amint később lipcsei kereskedő lett és meggazdagodott. Gazdságát mindig a *cedokó* törvényeinek megtartására használta föl. Milyen szép volt az élet, ameddig a kozákok nem dulták fel családját hajlékát. A kozákok! Bizonyára voltak közöttük nemesek elzüllött gyermekei, talán közöttük volt *Vatiszlav* is, a szomszéd földbirtokos fia, aki könnyelmű életet élt Lipcsében mint diák. Lipcsében találkozott vele s akkor elpanaszolta neki, hogy adósk szorongatják s az a veszély fenyegeti, hogy az adósk börtönbe záratják, ahol — úgy érzi — el fog pusztulni. Rabbi Sabszoj megkönnyült rajta, tekintélyes pénzüsszeget adott neki fojtogató adósságai rendezésére. Milyen jó lenne, ha találkozhatnék vele, talán megemlékeznék az ő egykori jóltevőjéről.

Gondolataiban elmélyedve, nem vette észre, hogy letért az országútról s egy erdő sűrűségébe érkezett. Eltévesztette az utat. Gondolta: meg fog hálni az erdőben. De egyszerre messziről szűrődő világosságot vett észre. Arrafelé ment. A világosság egy barlang felől jött. Benézett s igen gyanus embereket látott iddogni. Viszszahőkölve, távozni akart, amikor két ember utána futott, megfogták s visszahurcolták a barlangba. Rablók voltak. Kiküérték a zsebeit s elvettek tőle minden értékeset. Majd megkötözték

s az egyik felemelte rá fejszéjét, hogy megölje, hiába erősítette Rabbi Sabszoj, hogy békés ember, nem a rablók tanyájának kikémlelésére jött a barlangba. Nem használt semmit, a halálnak volt szánva. De akkor egy másik rablónak eszébe jutott, hogy a kapitány magának tartotta fönn az ítélkezés jogát s figyelmeztette a baltát kezében tartó cimborát, hogy ne haragítsa meg a kapitányt. A kapitány nem volt a tanyán. Fogták tehát Rabbi Sabszojt s a barlang végébe dobták, ők maguk pedig a tűz mellett ültek s ittak. Rövid idő múlva belépett egy fiatal ember, a rablók felugrottak s tisztelegtek. Amikor beszédbe elegyedett velük, a barlang hátsó részéből egyszerre csak egy kéro panaszzó hangzik:

— *O Vatiszlav!*

A rablók megijedtek a hangtól, mivel a kapitány megtiltotta nekik, hogy nevének szólítsák.

— Vatiszláv! Ments meg, ahogy egykor én is tégedet.

— Mit hallok — kiáltotta el magát a vezér. — Te vagy az Sabsze?

És sietett feloldozni őt bilincseiből, majd széket tőlvá eléje, megkínálta itallal. Igyszólt hozzá:

— Sabsze, Sabsze, csak egyedül te könyörültél meg rajtam annakidején, kit utóbb a sors mégis csak arra kényszerített, hogy rabló legyek.

Vatiszláv visszaadta reb Sabszenak a pénzt és elbeszélte neki, hogy mi minden történt vele azóta, mióta reb Sabsze, megkönyörülve rajta, kiegyenlítette becsületbeli adósságait.

— I-ten veled reb Sabsze — szavakkal bocsátotta el R. Sabszojt a rablóvezér. — Kérd a Mindenhátót, — folytatta — ha egyszer meghalod, hogy meghaltam, bocsássa meg bűneimet.

— Olesznik — szólt még Vatiszlav a mellette álló rablóhoz — kísérd ezt az embert az erdő széléig, de tudd meg, ha valami baja esik, te lakolsz érte.

Másnap reggel fáradtan, összetörve érkezett meg reb Sabszoj oda, hol még pár órával ezelőtt a királyi palota állott. Itt találkozott egy ismerőssel, ki elújságotla neki a palota leégését és hogy a szép Eszter is bennégett.

Reb Sabszera úgy hatottak e szavak, mint a villámcsapás. Gyermek, a szép Eszter, nincs többé! Most már nem is remélheti, hogy megtalálja.

A király és családja a tűz után az egyik közeli kastélyba költöztek, a szolgákat azonban otthagyták, hogy a romok közül az el nem égett értéktárgyakat kikéressék. Ez az ember, ki Reb Sabszeval beszélgetett, jóba volt a szolgák egyikével, kit felkerestek, hogy nála érdeklődjének Eszter felől és e szolga véletlenül jelen volt akkor is, mikor Esztert az erdőben megtalálták. Most már mindent elmesélve Reb Sabszenak, ki teljesen tisztába jött azal, hogy a „szép Eszter”, ki a királyi palotában nevelkedett, azonos volt az ő gyermekével és ugyanakkor, mikor már azt hitte, hogy végre megtalálta, akkor vesztette el örökre...

Még egy pár napig maradt Reb Sabszoj. Reménykedve, hátha megtalálják Eszter maradványait, de mikor minden keresés hiabavalónak bizonyult, szomorúan tért vissza Morvaországba.

Visszatértekor Reb Sabszoj többen kérdezték, hogy mi ügyben járt Lengyelországban és Litvániában, mire így válaszolt:

— Tudomásomra jutott, hogy egy nagy kincs van birtokomban, amit ugyanekkor már el is vesztettem. I-ten adta, I-ten elvette, áldott legyen az ő szent neve.

(Folyt. köv.)

Tomché Jesivósz (bel.)

Vác: Pollák Fülöp főrabbi, ifj. Neumann M., Weisz M., Szécsényi Á., Kohn Aladár, Kohn Adolf, Szamek M., Kohn J., Preszburger K., Steiner H., Klein S., Zilber A., Schubert Zs., Adler B., Weisz G., Weisz H., Bier J., Spitz L., ifj. Weisz J., Blauner J., Szegő P., Rosenfeld J., Dorn J., Regner J., Kövesi J.

Vésztő: Weinfeld Bernát 5, Friedmann J., Láng Gy., Ginstler A. 3—3, Weisz M., Grosz L. 2—2, Czinn L., Löbel A., Schwartz E. 1—1, Adler Hermann, Schwarcz J. 0.60—0.60, Freulich L., Krausz J., Klein M., Kertész I., Moskovics J., Roseth J., Roseth Jenő, Waltner E., Hellmann B., Spielmann János, Spielmann J., özv. Spielmann M.-né, Altmann M. 0.50—0.50, kisebb adományok 0.40.

Zalaszentgrót: N. N. 3.50, Buchinger N., Krausz M., N. N. 2—2, Hamburger S. 1.50, Stern J., Stern F., Stern S. 1—1, Hoffmann H., Schönfeld S. 0.50—0.50.

Zirc: Kohn M. 2.60, Grotte S. 1.50, Deutsch M., Roosz D., Baumel S., Grotte M. 1—1, Rosenberger M., Kohn J. 0.80—0.80, Weisz M., Baumel G. 0.50—0.50, Weisz A. 0.25.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A SAJÓSZENTPÉTERI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG elemi népiskolájánál megüresedett államsegélyes második tanítói állásra helyettes keresek a folyó tanévre, a törvényben megállapított fizetés mellett.

Pályázati határidő október 10.
A megválasztott állását október 16-án köteles elfoglalni.

Heimlich Jenő,
isk. szék. elnök.

דיא וואַיטצענער ישיבה
בענינגט אס ריח השון אונטער לייטונג פון אדמו"ר הדי"ר ר' דוד יודא וילבערשטיין שליט"א ראב"ד דק"ק הגליל צור גלייכע צייט בענינגט אויך דיא מענוא איהרע מהסניקייט. שיעורים: זמן סוגי מצות עשה שהיה שיעור עיון מס' קדושין, שיעור מסל מס' הולין, שיעור של יום מס' עירובין, יוד הל' טריסות, אויח הל' עירובין, אויסקינעמע אונד אנמערדונגען בייא אדמו"ר שליט"א. דיא ישיבה לייטונג.

Apróhirdetések

LÖWINGER SÁMUEL, Kaba, házasságközvetítő. Minden információt kibír. Válaszbélyegyet kér.

INTELLIGENS, szimpátikus, jó megjelenésű özvegy, előkelő családból, jömenetelű gyárüzem tulajdonosa, ötvenes években, jó módú feleséget keres. Levelek „Jó férj” jeligére a kiadóba kéretnek.

ÉRERTSÉGIZETT úrileány német és francia órákat olcsón elvállal. Cím a kiadóhivatalban.

Egyedüli szombattartó szállítmányozási, vámkezelési, butorszállítási és autófuvarozási vállalat

Schwarcz és Salgó

cégtulajdonos: Salgó Jakab

Budapest, VII. Wesselényi-utca 18.

Telefon: József 423-42.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38.
I. em. Párizsi Áruházal szemben. 25 éves működés.

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepők, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemölcsirtás. Arcfelpolcs. bérletrendszer. — Miracle hajeltávolító szer szétküldeése utasítással Minden eddigit felülmul! Díjtalan tanácsadás. (Prospektus).

JOB, szigorú orthodox házból való leány, a háztartás minden ágában jártas, állást keres. Cím: Klein S. metsző Fertőszentmiklós.

KIVALÓ tudású bócher, ki együtt tanulta három fiatal ambiciós bócherrel és az itteni jesivának hallgatója lesz, teljes ellátást kaphat; világi tudással is rendelkező előnyben. Herskovits Farkas, Edeleny.

SZÉP uccai butorozott szoba azonnal kiadó, esetleg kosztal is. Cím: Hajós ucca 26, II. 13.

HUSZONKÉT ÉVES intelligens, jó megjelenésű fiatalember, gyermekek *chümis ráse gemore* tanítását vállalná, esetleg hazitanítónak is menne és egyben üzletben is segédkezne. Cím: Hammermann vendéglő, Debrecen, Piac u. 83.

VIDÉKI üzletben fizetéssel és teljes ellátással oly ügyes, vallásos fiatal egyén felvétetik, aki egyben *masgiach*-nak tejnél alkalmazható volna. Bővebbet: Buchinger Frigyes tejkereskedőnél, Vác.

NÉGY jámbor és szorgalmasan tanulni akaró bócher keresek. Lakás és kosztnapok biztosítva. Rubinstein főrabbi, Jánosháza.

SZIKVIZGYAR, újonnan felszerelve, egyedül egy nagy községben, családi okok miatt azonnal eladó. Cím válaszlappal a kiadóban.

A miskolci jesiva kuratóriumától

Jesivánkban a téli szemeszter Roschódes Chesvankor veszi kezdetét. Jelentkezni lehet Tisri 18-ig, főt. Austerlitz Sámuel főrabbi úrnál. Későbbi jelentkezéseket nem vesszük figyelembe.

Szörme

legfinomabb minőségben

legszebb kivitelben

olcsón csakis

ISSMANN FERENC

szörmeszalonzában

Budapest, VII., Károly-körút 19. sz.

Telefon József 329-86.

SZOMBATON ZÁRVA

FIGYELEM!

Értesitem, a t. fogyasztó közönséget, hogy **Dob-utca 37.** alatt a közismert **SCHWARTZ-féle konyhában orth. kóser**

kávézót és étkezdét

nyitottam. — Hogy mindenkinek hozzáférhető legyen, a **legminimálisabb árakon** szolgálom ki t. vendégeimet. **Leves, főzelék, tészta P — 76**
Leves, hús, főzelék, tészta 1.30
Elsőrangú tiszta konyha!
Pontos kiszolgálás!

A Hittestvérek szíves pártfogását kéri

WEISZ JENŐ

להתודע ולהגלות
שבעת יצא ממבש הדמוס לאור עולם ספרי דבי רב מכיק הנאון האמיתי מרן ר' ישעי זילבערשטיין זצוק"ל שהי' אבדקיק וואישען ספרי מעשי למלך חיב על הרמב"ם וכל המבקש דבר ה' והתלמידים והמכיריו ואוהביו יפנו על תיו דלמטה:
Silberstein J. főrabbiné, Udc.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 19. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A szentföldi krízis

Nincs a világon zsidó ujság, amely az angol kormányzat palesztinai politikájában beállott legújabb fordulat mellett szóltanul elmehetne. A palesztinai politikára vonatkozó, e héten megjelent angol kormánynyilatkozat lényegében véve nem jelent mást, minthogy deferál az arab pogromgyilkosok politikai demagóg-szólamait honorálja, parlamentü önkormányzatot ad nekik s az ország gazdasági érdekei megvédelmezésének örve s jogcíme alatt a *palesztinai zsidó bevándorlást úgyszólván teljesen beszünteti*. A tendencia olyan nyilvánvaló, hogy az amerikai zsidó kongresszus egyhangú határozatot hozott, amelyben kijelenti, hogy az angol kormánynak a palesztinai politikára vonatkozó legújabb nyilatkozata a zsidó népnek adott ünneplés angol ígéret megszegése.

Az angol Lord Melchet nyílt levélben hűségesséssel vádolja saját hazájának kormányát. „Az angol kormány magatartása, — írja a Lord — példátlan hálátlanság és árulás egy hiszékeny néppel szemben, amely azt remélte, hogy menedéket fog találni az angol lobogó és a Balfour-nyilatkozatban a zsidóságnak tett ígéretének védelme alatt.” Ugyanezt hangoztatja a cionisták elnöke, Weitzmann professzor lemondó levelében. 1917-ben jelent meg a Balfour-deklaráció, amely zsidó nemzeti otthont akar Palesztinából alkotni, a sanremói konferencia ezek után mandátumot adott Angliának Palesztinára. Az ország fejlődött, a zsidó bevándorlás új vérkeringést hozott az országba s tíz évi nemzeti otthon után beütött a palesztinai gólusz. A palesztinai kérdésben minden a zsidóság problémáin gondolkodó zsidónak egy volt a fontos: ime egy ország, ahol a zsidó bevándorolhat zsidó minőségében, ahol a legkönnyebben lehet zsidó életet élni, szombatot tartani. A bevándorlás

eltiltásával a zsidóság egy reménytel szegényebb lett. Ha Amerika még nyitva állana a zsidó emigráció előtt, akkor bizonyára nem lenne oly általános a megdöbbenés a világ zsidóságában.

Kétséget nem szenved, hogy Anglia megérdemli a jelzőt, amellyel már régen illették, „*perfid Albion*”, mert Albion ebben az esetben perfidül viselkedett. *Vajislach, vajesev, mikéc*z — e három szidra névvel jellemezhető eljárása. Előbb *vajislach* „küldte” a zsidókat Palesztinába, akik kulturát teremtettek ott, miután *vajesev*, „letelepedtek” s most *mikéc*z, véget akar vetni az egésznek, mert érdekei így kívánják.

Fel lehet tételezni, hogy az indiai araboknak a hinduk elleni mozgalmát akarja e gesztussal honorálni, talán a palesztinai haderő költségeit csökkentetni véli, ha az araboknak kedvez. Egyben azonban bizonyos: *csuf módon csinálta*. Mert ha önszántából határozta volna el magát, hogy a szegény fellah-földművest, a gazdag munkásnyuzó effendik e szármalmas áldozatját megvédi a zsidó letelepüléstől, aki miatt — az effendi kénytelen nagyobb munkabért fizetni a fellah-kulinak, akkor ebben talán valami érthető lett volna. De nagyon alantas dolog egy pogrom után változtatni politikát, *igazat adni a gyilkosoknak*, nemzeti hőssé avatni egy kalandort, a főmutfit, akit a börtönből a zsidó főbiztos kegyelme szabadított ki s megismétlődik a bibliai eset: Saul megkíméli Amolékot s születik tőle — *Hómon*.

E helyzet abszurdításában rejlik a helyzet megjavulásának reménye. Idők múltán ki fog derülni, hogy a gyilkosokkal nem volt érdemes pakoltni, hogy az arabok étvágya nőni fog, minél inkább engedékenyek az angolok, hogy az összes arabokat magában egyesítő birodalom nem egyéb, mint a szuezi csatornának az

angol világkereskedelem e gőczpontjának elvesztése. Ez az idő biztosan be fog következni, ha csak nem következnek be egy mindent felrogtató anarchia.

„Mi pedig nem tudjuk, mit kellene tennünk, hanem Feléd irányul a te-kintetünk, ó I-tenünk” (*Vaanachnü laj néda má naasze, ki olechó énenü*). Az imának e szavai visszatükrözik a mai helyzetet. Teljes a bizonytalanság s a jövőre csak az a remény marad meg: „az Örökkévaló nem hagyja el a népét az Ó nagy neve kedvéért”.

A paccai eset

Mivelhogy egy ellenzéki antiszemita napilap szenzációs pikantériaként tálalta fel az esetet, hogy a paccai egységes párti képviselő érdekében a kongresszusi országos iroda az ottani zsidókhöz egy átiratot intézett, — különös volna, ha nem vennék róla tudomást. Az iroda azzal ajánlotta a jelölt urat — aki természetesen keresztény —, hogy nagyon liberális ember s egy a pesti chevra kadisa elnökének veje. A kerületben azonban az ellenzéki jelöltnek volt gyökere s megválasztása után kiderült a levél története.

Öszintén szólva: nem tartjuk politikailag oly elhibázottnak a levél megírását. Eszünkbe jut, hogy 25 évvel ezelőtt a pesti izr. hitközség a tanítóit felszólította, hogy a kormánypártra szavazzanak — *Vázsonyi Vilmos ellen*.

A paccai esetben csak az a szomorú, hogy a keresztény jelöltet összefüggésbe hozták a chevra kadisával. Már pedig ez a körülmény valóban elhallgatandó lett volna, mert vannak dolgok, amelyekről a bölcs király azt mondja: I-ten nagyobb dicsőségére válik, ha bizonyos dolgok titokban maradnak („*kevajd elajkim hasztér dóvor*”).